

MAGYAR

KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,

2005. március 31.,

csütörtök

41. szám

I. kötet

Ára: 345,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
27/2005. (III. 31.) FVM r.	A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, a félig önálló mezőgazdasági üzemek szerkezetének átalakításához nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 145/2004. (IX. 30.) FVM rendelet módosításáról
15/2005. (III. 31.) PM r.	A biztosítók belső adatszolgáltatásának rendjéről és tartalmáról szóló 14/2004. (III. 26.) PM rendelet módosításáról
7/2005. (III. 31.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata
8/2005. (III. 31.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata
9/2005. (III. 31.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata
10/2005. (III. 31.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata
	Az Országos Választási Bizottság 14/2005. (III. 24.) OVB határozata
	Az Országos Választási Bizottság 15/2005. (III. 24.) OVB határozata
	Az Országos Választási Bizottság 16/2005. (III. 24.) OVB határozata
	A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal közleménye
	1988
	1988
	1989
	1998
	2000
	2005
	2008
	2009
	2009
	2010

* A rendelet mellékleteit a Magyar Közlöny 2005. évi 41. számának II. kötete tartalmazza, melyet az előfizetők kérésre megkapnak (telefon: 266-9290/237 és 238 mellék; fax: 338-4746; postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357).

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 27/2005. (III. 31.) FVM rendelete

a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, a félig önálló mezőgazdasági üzemek szerkezetének átalakításához nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 145/2004. (IX. 30.) FVM rendelet módosításáról

A mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. törvény 45. § (2) bekezdésének c) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, a félig önálló mezőgazdasági üzemek szerkezetének átalakításához nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 145/2004. (IX. 30.) FVM rendelet (a továbbiakban: R.) 7. §-ának (1) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(1) A támogatási kérelmet az MVH területileg illetékes kirendeltségéhez postai úton, az MVH által rendszeresített formanyomtatványon 2005-től kezdődően évente július 1. és 31. között lehet benyújtani.”

2. §

Az R. 9. §-ának (1) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(1) A kifizetési kérelmet az MVH által rendszeresített formanyomtatványon, az MVH területileg illetékes kirendeltségénél évente július 1. és 31. között lehet benyújtani.”

3. §

Ez a rendelet 2005. április 1-jén lép hatályba.

Dr. Németh Imre s. k.,
földművelésügyi és vidékfejlesztési
miniszter

A pénzügyminiszter 15/2005. (III. 31.) PM rendelete

a biztosítók belső adatszolgáltatásának rendjéről és tartalmáról szóló 14/2004. (III. 26.) PM rendelet módosításáról*

A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (a továbbiakban: Bit.) 235. §-ának e) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

(1) A biztosítók belső adatszolgáltatásának rendjéről és tartalmáról szóló 14/2004. (III. 26.) PM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 1. számú melléklete helyébe e rendelet 1. számú melléklete lép.

(2) A Vhr. 2. számú melléklete helyébe e rendelet 2. számú melléklete lép.

(3) A Vhr. 3. számú melléklete helyébe e rendelet 3. számú melléklete lép.

(4) A Vhr. 4. számú melléklete helyébe e rendelet 4. számú melléklete lép.

(5) A Vhr. 5. számú melléklete helyébe e rendelet 5. számú melléklete lép.

(6) A Vhr. 6. számú melléklete helyébe e rendelet 6. számú melléklete lép.

(7) A Vhr. 7. számú melléklete helyébe e rendelet 7. számú melléklete lép.

(8) A Vhr. 8. számú melléklete helyébe e rendelet 8. számú melléklete lép.

2. §

(1) E rendelet 2005. március 31-én lép hatályba azzal, hogy a rendelkezéseit első ízben a 2005. év I. negyedévére vonatkozó negyedéves jelentésre, illetve az éves belső

* A rendelet mellékleteit a Magyar Közlöny 2005. évi 41. számának II. kötete tartalmazza, melyet az előfizetők kérésre megkapnak (telefon: 266-9290/237 és 238 mellék; fax: 338-4746; postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357).

adatszolgáltatás tekintetében első alkalommal a 2004. december 31-i állapotra vonatkozóan kell alkalmazni.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg

a) a Vhr. 7. §-ának (2) bekezdése b) pontja helyébe az alábbi szöveg lép:

„b) A 3. számú melléklet negyedéves jelentés 42B1B, 42B1D táblázataiban, valamint a 42B2A, 42B2C, 42B3A1, 42B3A2, 42B3A3, 42B14A táblázatok életbiztosításra vonatkozó részeiben a baleset- és betegségkiegészítő kockázatokat a beépített baleset és betegség kockázatok adataival teljeskörűen 2006 I. negyedévre vonatkozóan kell először bemutatni.”

b) a Vhr. 7. §-a (2) bekezdése az alábbi új d) ponttal egészül ki:

„d) A 3. számú melléklet negyedéves jelentés 42B2A, 42B9A, 42B9D, 42B15C, 42B15D, 42B16 tábláira, valamint a 7. számú melléklet negyedéves jelentés 42D2A táblájára vonatkozó módosító rendelkezéseket első alkalommal a 2005. I. negyedévre vonatkozóan kell alkalmazni.”

*Dr. Draskovics Tibor s. k.,
pénzügyminiszter*

III. rész HATÁROZATOK

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 7/2005. (III. 31.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság a köztársasági elnöknek az Országgyűlés által elfogadott, nemzetközi szerződés kihirdetéséről szóló, még ki nem hirdetett törvény alkotmányellenessége előzetes vizsgálatára benyújtott indítványa alapján és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása tárgyában hivatalból eljárva – dr. Harmathy Attila alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Országgyűlés 2004. szeptember 6-i ülésnapján elfogadott, Hágában,

1955. szeptember 28-án kelt Jegyzőkönyvvel módosított, a nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítése tárgyában, Varsóban, 1929. október 12-én aláírt Egyezmény módosításáról szóló, Montreálban, 1975. szeptember 25-én aláírt 4. számú Montreáli Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló törvény 3. § (1) bekezdésének a „rendelkezéseit azonban 1998. június 14-étől kell alkalmazni” szövegrésze alkotmányellenes.

2. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja: mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll fenn annak folytán, hogy az Országgyűlés a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 1982. évi 27. törvényerejű rendeletet nem hozta összhangba az Alkotmánnyal. Az alkotmányellenes helyzet megszüntetése érdekében a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 1982. évi 27. törvényerejű rendelet teljes körű felülvizsgálata szükséges. Ezért az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának – az Alkotmánybíróság e határozatában foglaltakkal összhangban – 2005. december 31. napjáig tegyen eleget.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. Az Országgyűlés 2004. szeptember 6-i ülésnapján törvényt fogadott el a Hágában, 1955. szeptember 28-án kelt Jegyzőkönyvvel módosított, a nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítése tárgyában, Varsóban, 1929. október 12-én aláírt Egyezmény (a továbbiakban: Varsói Egyezmény) módosításáról szóló, Montreálban, 1975. szeptember 25-én aláírt 4. számú Montreáli Jegyzőkönyv (a továbbiakban: Montreáli Jegyzőkönyv) kihirdetéséről (a továbbiakban: Törvény). A Törvény 3. § (1) bekezdését a köztársasági elnök alkotmányellenesnek tartotta, ezért a Törvényt nem írta alá, hanem a 2004. szeptember 24-én kelt indítványában – az Alkotmány 26. § (4) bekezdésében biztosított jogkörénél fogva – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-ának a) pontja, 21. § (1) bekezdésének b) pontja és a 35. §-a alapján annak előzetes alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte. A támadott rendelkezés alapján a Törvény a kihirdetés napján lép hatályba, rendelkezései azonban 1998. június 14-étől alkalmazandók.

A köztársasági elnök indítványában először indítványtételi jogosultságát elemzi, és megállapítja, hogy bár az Abtv. 36. § (1) bekezdése a nemzetközi szerződések előzetes alkotmányossági vizsgálatának kezdeményezését a szerződés megerősítése előtt teszi lehetővé a köztársasági elnök számára, ez nem akadályozza annak, hogy a köztársasági

sági elnök a nemzetközi szerződést kihirdető törvényt mint belső jogi jogszabályt kihirdetés előtt véleményezésre küldje az Alkotmánybíróságnak. Hivatkozik a köztársasági elnök az Alkotmánybíróság 4/1997. (I. 22.) AB határozatában foglalt megállapításaira, továbbá arra, hogy jelen esetben a normakontroll tárgya a kihirdető törvénynek az a szabálya, amely meghatározza, mely időponttól alkalmazandók a belső jogban a kihirdetett Montreáli Jegyzőkönyv rendelkezései.

A köztársasági elnök hangsúlyozza, hogy a kihirdetett nemzetközi szerződést módosító Montreáli Jegyzőkönyv ún. self-executing, vagyis önvégrehajtó szerződés, amely – a kihirdetést követően – közvetlenül kötelezi és jogosítja a magánjogi jogalanyokat. A Törvény 3. § (1) bekezdése azzal, hogy a Montreáli Jegyzőkönyv szabályait 1998-ra visszamenőleg alkalmazni rendeli, visszaható hatállyal állapít meg kötelezettséget a jogalanyok számára. A Montreáli Jegyzőkönyv által bevezetett módosítások eredményeképpen ugyanis az érintett jogviszonyok valamelyik vagy akár mindkét részvevője – jelen esetben alapvetően az áru fuvarozását igénybe vevő szerződő fél – saját korábbi helyzetéhez képest hátrányosabb helyzetbe kerül. Ez viszont sérti a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (2) bekezdését, a visszamenőleges jogalkotás tilalmát, amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét konkretizálja. [Legutóbb: 17/2004. (V. 25.) AB határozat, ABK 2004. május, 388.]

2. Az Alkotmánybíróság megkereste az ügyben az igazságügy-minisztert, a gazdasági és közlekedési minisztert, valamint a külügyminisztert.

II.

1. Jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy az Alkotmány 26. § (4) bekezdésén alapuló előzetes normakontrollra irányuló indítvány alapján milyen terjedelemben vizsgálható a nemzetközi szerződést kihirdető törvény. Az Alkotmánybíróság működésének kezdete óta tizennégy alkalommal indult előzetes normakontroll eljárás a köztársasági elnök indítványára. Az Alkotmány 26. § (4) bekezdése alapján a köztársasági elnök azonban első alkalommal kezdeményezi egy nemzetközi szerződést kihirdető törvény rendelkezésének előzetes alkotmányossági vizsgálatát.

2. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A jogállamiság alkotmányos elve jelenti egyrészt a jogalanyok belső jognak (az Alkotmánynak és az alkotmányos jogszabályoknak) való alávetettségét, másrészt a magyar állam által vállalt nemzetközi jogi kötelezettségeknek való megfelelést. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséhez képest speciális

alkotmányos rendelkezés az Alkotmány 7. § (1) bekezdése, amely a belső jogi rendelkezések és a vállalt nemzetközi kötelezettségek egymáshoz való viszonyát rendezi. Eszerint a Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.

A nemzetközi szokásjogot és az általános jogelveket e rendelkezés első fordulata transzformálja a hazai jogba. A nemzetközi jogi kötelezettséget vizsgálva végső soron az Alkotmánybíróság jogosult dönteni arról, hogy annak a belső jogba való átültetése az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének első fordulata alapján megtörtént-e. [53/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 323.]

Jelen ügy tárgya, a légi fuvarozást érintő nemzetközi kötelezettségek nem azonosíthatók a nemzetközi jog általánosan elismert szabályaival. Ezért ahhoz, hogy a Montreáli Jegyzőkönyv a belső jogban alkalmazható legyen, szükség van annak megfelelő szintű jogszabályban való kihirdetésére. [Jat. 16. § (1) bekezdés]

Az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének második fordulata a bármely formában megjelenő (például a nemzetközi szerződéssel) vállalt nemzetközi kötelezettség belső joggal való összhangját írja elő. Ennek biztosítására végső soron az Alkotmánybíróság hivatott, amely egyrészt a megköthető, valamint a már jogszabályban kihirdetett nemzetközi szerződés (és a kihirdető jogszabály) Alkotmánynak való megfeleléséről, továbbá a nemzetközi kötelezettségvállalás hatásköri, felhatalmazottsági és eljárási kérdéseiről hoz mindenre nézve kötelező határozatot. [4/1997. (I. 22.) AB határozat, ABH 1997, 41.]

Másrészt, az Alkotmánybíróság a jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközei nemzetközi szerződésbe ütközésének a vizsgálatára irányuló, valamint a nemzetközi szerződésből származó jogalkotói feladat elmulasztását vizsgáló hatáskörében értékeli a belső jog és a nemzetközi jog összhangját. [Abtv. 1. § c) pont, 44–47. §] Egy alkalommal az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény nem sért-e valamely, a belső jog részévé vált nemzetközi szerződést. [53/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 323, 326.]

3. Az Abtv. 1. § a) pontja alapján az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik a nemzetközi szerződés egyes rendelkezései alkotmányellenességének előzetes vizsgálata. Az Abtv. 36. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a vizsgálatot a parlamenti hatáskörbe tartozó nemzetközi szerződés – a szerződések jogáról szóló, Bécsben az 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés (a továbbiakban: bécsi egyezmény) értelmében vett – megerősítése előtt kérheti az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a Kormány. Ez a hatáskör azt biztosítja, hogy az Alkotmány alapján a szerződéskötési eljárásban részt vevők a nemzetközi jogi kötelezettség vállalását megelőzően kezdeményezhessék a megköthető nemzetközi szerződés általuk

alkotmányosan aggályosnak tartott rendelkezései alkotmánybíróági vizsgálatát.

[A Magyar Köztársaság Országgyűlésének Házzsabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat (a továbbiakban: Házzsabály) 122. § (3) bekezdése alapján a Kormány terjeszti elő a nemzetközi szerződés megerősítése, az ahhoz való csatlakozás vagy annak elfogadása, nemzetközi szerződés módosítása, valamint nemzetközi szervezethez való csatlakozás, illetve onnan való kilépés tárgyában a határozati javaslatot. Az Országgyűlés pedig határozatban ad felhatalmazást a köztársasági elnöknek nemzetközi szerződés kötelező hatályának az elismerésére.]

4. Amennyiben nem merül fel előzetesen alkotmányossági aggály a szerződés tartalmát illetően, az Országgyűlés a hatáskörébe tartozó nemzetközi szerződés megkötéséhez országgyűlési határozattal hozzájárul. A hozzájárulással az Országgyűlés kötelezi magát, hogy a vállalt nemzetközi kötelezettség érvényesítéséhez szükséges jogszabályokat megalkotja. Törvénybe foglalva kihirdeti a szerződést, ha pedig a nemzetközi szerződés további jogalkotói lépéseket is kíván, jogszabályalkotással teljesíti a nemzetközi kötelezettséget. A nemzetközi kötelezettségvállalás végrehajtása, (adott esetben a szükséges jogalkotási feladat teljesítése) a jogállamiságot, ezen belül a nemzetközi jogi kötelezettségek jóhiszemű teljesítését magába foglaló Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből, valamint a nemzetközi jog és belső jog összhangját megkövetelő 7. § (1) bekezdésből fakadó kötelesség, amely attól a pillanattól fennáll, amikortól a nemzetközi szerződés (nemzetközi jogi értelemben) kötelezi Magyarországot. Ennek elmaradása azzal járhat, hogy az Alkotmánybíróóság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg. Az Alkotmánybíróóság hatályos nemzetközi szerződésből eredő jogalkotói feladat nem teljesítése miatt állapított meg alkotmánysértő mulasztást a 16/1993. (III. 12.) AB határozatban (ABH 1993, 143, 154.), a 45/2003. (IX. 26.) AB határozatban (ABH 2003, 474.) és legutóbb az 54/2004. (XII. 13.) AB határozatban (ABK 2004. december, 960.).

5. A Jat. 16. §-a alapján az általánosan kötelező magatartási szabályt tartalmazó nemzetközi szerződést a tartalmának megfelelő szintű jogszabályba foglalva kell kihirdetni. A nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 1982. évi 27. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Tvr.) 13. § (1) bekezdése alapján az Országgyűlés által megerősített nemzetközi szerződéseket törvénnyel kell kihirdetni.

A nemzetközi szerződés kihirdetése iránti törvényjavaslatot a Kormány terjeszti elő, ahhoz módosító javaslat nem nyújtható be (Házzsabály 123. §), így érdemi parlamenti vita ekkor, miután nemzetközi jogi síkon a Magyar Köztársaság magára nézve kötelezőnek ismerte el a nemzetközi szerződést, már nem folyhat annak tartalmáról. A kihirdető törvény kötelező kellékeit jelenleg a Tvr. 14. § (1) be-

kezdése határozza meg. Eszerint a szerződés kihirdetésének kijelentése, annak hiteles magyar nyelvű szövege, illetőleg hivatalos magyar nyelvű fordítása, valamint a szerződéshez magyar részről fűzött fenntartások és nyilatkozatok mellett a kihirdető törvénynek tartalmaznia kell a hatálybalépéshez megkívánt feltételek teljesítéséről szóló kölcsönös értesítések időpontját (a megfelelő okiratok kiadásának vagy letétbe helyezésének a helyét és idejét), valamint a jogszabály (a szerződés) végrehajtásáért felelős szerv megjelölését; a kihirdető törvény és a szerződés hatálybalépésének az időpontját. A Tvr. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerint a szerződés alkalmazása megkezdésének az időpontját is tartalmaznia kell a kihirdető jogszabálynak, ha ez az időpont nem azonos a szerződés hatálybalépésével.

6. A köztársasági elnöknek az Alkotmány 26. § (4) bekezdésében a törvény aláírását megelőzően a törvény egyes rendelkezései tekintetében biztosított előzetes normakontrollt kezdeményező jogköre értelemszerűen irányadó a nemzetközi szerződést kihirdető törvény támadott rendelkezésére. A kihirdető törvény hatálybalépésének (és a nemzetközi szerződés alkalmazása megkezdésének) időpontja, valamint a végrehajtásért felelős szervet megjelölő jogszabályi rendelkezés – mint új normatív rendelkezés – előzetes alkotmányossági vizsgálat alá vonható.

Minthogy jelen ügyben a köztársasági elnök a Montreáli Jegyzőkönyvet kihirdető törvénynek azt a szabályát támadja indítványában, amely meghatározza, mikor lép hatályba a kihirdető törvény, illetve mely időponttól alkalmazandók a nemzetközi szerződés rendelkezései a belső jogban, az Alkotmánybíróóság előzetes normakontroll keretében a köztársasági elnök indítványában foglaltakat érdemben vizsgálta.

III.

1. A köztársasági elnök beadványában utal arra, hogy a Montreáli Jegyzőkönyv ún. self-executing, vagyis önműködő szerződés, amely közvetlenül kötelezi és jogosítja a magánjogi jogalanyokat. Az indítvány a Montreáli Jegyzőkönyvnek a Varsói Egyezmény hatályát bizonyos esetekben a postai küldeményekre kiterjesztő II. cikkét, az árukkal kapcsolatos okmányok kiállításának rendjét újr szabályozó III. cikkét, a fuvarozó felelősségét rendező IV. cikkét és a kárfelelősséget érintő VII., valamint IX. cikkét nevesíti önműködő rendelkezésként.

2. A nemzetközi szerződések kötelezettjei, főszabály szerint, a szerződésben részes államok. Ezen államok kötelessége, hogy gondoskodjanak a szerződés végrehajtásáról. Az már belső jogi kérdés, hogy a végrehajtás miképpen történik az adott jogrendszerben, hogyan érvényesülnek a nemzetközi jogi kötelezettségek: jogalkotói aktussal vagy bírói jogalkalmazás útján.

Egyes nemzetközi szerződéses rendelkezésekre, pontosabban a nemzetközi kötelezettséget transzformáló belső jogi normára az egyének közvetlenül alapíthatnak jogokat. Egy ilyen önvégrehajtó szerződés esetében az állam arra vállal kötelezettséget, hogy a szerződés belső jogi alkalmazását lehetővé teszi, vagy legalábbis jogrendszerében nem zárja ki a szerződéses rendelkezések közvetlen alkalmazásának a lehetőségét.

Az, hogy a nemzetközi szerződés vagy annak bizonyos rendelkezése önvégrehajtó-e, vagyis külön végrehajtó norma nélkül alkalmazható-e a nemzeti jogban, értelmezés útján állapítható meg. Bizonyos esetekben a nemzetközi szerződésben részes felek a szerződésben nyilatkoznak annak önvégrehajtó vagy nem-önvégrehajtó jellegéről, máskor a nemzetközi szerződés tartalmából, szövegéből vagy az alkotmány rendelkezéseiből következik, hogy a transzformált nemzetközi szerződés végrehajtásához további, belső jogi aktus szükséges. Van, amikor a jogalkotó ad támpontot annak a kérdésnek az eldöntéséhez, hogy a szerződés, illetve annak bizonyos rendelkezése közvetlenül alkalmazható-e a belső jogban.

3. A Jat. 16. §-a alapján az ún. önvégrehajtó szerződések esetében is szükség van a transzformációra, a szerződés belső jogszabályban történő kihirdetésére. Ha a nemzetközi jogi kötelezettség a transzformációt követően anélkül válik a belső jog részévé, hogy akár a részes államok, akár a hazai jogalkotó kifejezetten nyilatkozná a szerződés közvetlen alkalmazhatóságáról, a jogalkalmazó az előtte folyamatban lévő ügyben dönt arról, hogy az adott nemzetközi szerződéses rendelkezés az ügyben közvetlenül alkalmazható-e. A közvetlen alkalmazás feltétele, hogy a nemzetközi szerződés címzettjei pontosan meghatározott magánjogi jogalanyok, a szerződésben foglalt jogok és kötelezettségek pedig elég konkrétak legyenek ahhoz, hogy a szerződés minden további államon belüli jogalkotási aktus nélkül végrehajtható legyen.

4. A Törvény 3. § (2) bekezdése alapján a Montreáli Jegyzőkönyv végrehajtásáról a közlekedésért felelős miniszter gondoskodik. Ez nem jelent automatikusan jogszabályalkotásra való felhatalmazást, a végrehajtásról való gondoskodás megnyilvánulhat más módon is. (A Törvény 3. §-ához fűzött részletes indokolás szerint e felhatalmazás jelen esetben a Varsói Egyezmény módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt szövegének a közzétételére vonatkozik.)

Emellett, a Törvény általános indokolásában a jogalkotó kifejezetten úgy nyilatkozik, hogy a nemzetközi légi fuvarozás tárgyában indított eljárásokban a bírósági gyakorlatban a Varsói Egyezmény szabályait kell alkalmazni a Polgári Törvénykönyv szabályai helyett.

Végso soron azonban a bíróságok jogosultak eldönteni azt, hogy az adott ügyben alkalmazandó nemzetközi szerződést, illetve annak egyes rendelkezéseit önvégrehajtónak minősítik vagy sem. A magyar jogalkalmazói gyakor-

lat a Varsói Egyezményt a magánjogi jogalanyok közötti perbeli jogvita eldöntésére közvetlenül alkalmazandónak tekinti. [Polgári perben alkalmazták a bíróságok a Varsói Egyezményt a BH 1977. 436., BH 1982. 482., BH 1982. 531., a BH 1983. 246., a BH 1996. 332. és a BH 1997. 197. számú ügyekben.] A Montreáli Jegyzőkönyv pedig több, a bíróságok által korábban önvégrehajtónak minősített rendelkezést módosít, így például a Varsói Egyezmény 18. és 22. cikkét.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság ezt követően a visszamenőleges jogszabályalkotással kapcsolatos szempontokat vizsgálta meg. A köztársasági elnök indítványa különösen a Montreáli Jegyzőkönyv alábbi rendelkezéseit tartja a visszamenőleges jogszabályalkotás tilalmát sértőnek. A Montreáli Jegyzőkönyv II. cikkét, amely – bizonyos tekintetben – kiterjeszti a Varsói Egyezmény hatályát a postai küldemények fuvarozására. A III. cikket, amely kiegészíti és pontosítja az árukkal kapcsolatos dokumentáció szabályait. A Montreáli Jegyzőkönyvnek a légi fuvarozásra feladott áru megsemmisülése, elvesztése vagy megrongálódása esetén a fuvarozó felelősségét bizonyos esetekben kizáró IV. cikkét, a VII. cikket, amely a köztársasági elnök szerint „összegszerűen csökkenti – kilogrammonként 250 svájci frankról kilogrammonként 17 különleges lehívási jogra – a feladott áruban bekövetkezett kárért való kárfelelősséget”. Végül a Montreáli Jegyzőkönyv IX. cikkét, amely az áru fuvarozása esetén a fuvarozónak az általa szándékosan, illetve súlyos gondatlansággal okozott károkért való felelősségét szabályozza.

2. Az Alkotmány 7. § (1) bekezdése alapján a magyar jogrendszer biztosítja a vállalt nemzetközi kötelezettségek és a belső jog összhangját. Ha a nemzetközi szerződést kihirdető jogszabály később lép hatályba, mint az adott nemzetközi szerződés, a nemzetközi jogi kötelezettségek jóhiszemű teljesítését magába foglaló Alkotmány 2. § (1) bekezdése és az Alkotmány 7. § (1) bekezdése sérülhet. Különösen körültekintően kell eljárnia a jogalkotónak a magánjogi jogalanyok jogait és köteleseit további jogalkotási aktus nélkül átrendező (önvégrehajtó) nemzetközi szerződések kihirdetésekor. Az Alkotmány 7. § (1) bekezdése mellett szem előtt kell tartania az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következő, a jogszabályalkotást kötelező alkotmányos előírásokat: a visszaható hatály tilalmát, a kellő felkészülési idő biztosítását és a norma világosságára vonatkozó követelményeket is.

3. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében elismert jogállamiság részét képező jogbiztonság sérelmét jelenti a Jat. 12. § (2) bekezdésében megfogalmazott azon szabály megsértése, amely szerint „jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem ál-

lapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé”. [34/1991. (VI. 15.) AB határozat, ABH 1991, 170, 172.] Ugyanez az alkotmányossági követelmény irányadó a jogosultságok korlátozására vagy elvonására is. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában visszaható hatálynak minősül, ha a jogszabály hatálybalépése „nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – az erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell”. [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 324.]

Egy alkotmányos demokráciában a polgárok szabadságának részét képezi, hogy cselekvéseiket csak az általuk előzetesen megismerhető, a jogalkotás formalizált szabályainak betartásával alkotott szabályok korlátozhatják. A visszamenőleges jogalkotás tilalmát sérti ezért, ha a Magyar Köztársaság joghatósága alatt álló személyek jogosultságait és kötelezettségeit újabb jogalkotási aktus nélkül érintő nemzetközi szerződést kihirdető jogszabály utólag nyilvánít jogellenessé magatartásokat, utólag állapít meg a jogalanyok számára kötelezettségeket, illetve utólag korlátoz jogosultságokat.

4. A Ptk. 506. § (1) bekezdése szerint, ha a küldeményt az országhatáron túlra kell továbbítani, a Ptk. XLI. fejezete csak annyiban alkalmazandó, amennyiben nemzetközi szerződés vagy egyezmény, illetőleg szabály másképpen nem rendelkezik. A Ptk. 506. § (2) bekezdése pedig kifejezetten a légi fuvarozási vállalat fuvarozási szerződesei kapcsán rendelkezik úgy, hogy azokra a Ptk. vonatkozó fejezete annyiban irányadó, amennyiben nemzetközi szerződés vagy egyezmény, illetőleg szabály eltérően nem rendelkezik. A Varsói Egyezmény 33. cikke alapján a fuvarozó csak olyan szerződést köthet, és olyan szabályzatot állapíthat meg, amely a Varsói Egyezmény rendelkezéseivel nincs ellentétben. Nemzetközi légi fuvarozás esetén tehát elsődlegesen a Varsói Egyezmény rendelkezései alkalmazandók, annak kógens rendelkezéseitől sem nemzetközi fuvarozási szerződés, sem a fuvarozó szabályzata mint általános szerződési feltétel nem térhet el.

A Montreáli Jegyzőkönyv a Varsói Egyezmény több rendelkezését módosítja. Hatálybalépése (1998. június 14.) óta a Jegyzőkönyv nemzetközi jogi értelemben kötelezi a magyar államot. A nemzetközi szerződés – kihirdetés hiányában – nem vált a magyar jog részévé, ezért az jelenleg automatikusan nem alkalmazható azokra a légi fuvarozási szerződésekre, amelyeknél a kiindulási vagy a célállomás a magyar állam területén van, illetve ha a repülőgép útközben menetrendszerűen leszáll a Magyar Köztársaság területén.

5. A Montreáli Jegyzőkönyvet kihirdető Törvény 3. § (1) bekezdése annak szabályait a Jegyzőkönyv hatálybalépésének napjától kezdődően alkalmazni rendeli, ezáltal tartalmilag visszamenőleg állapít meg a magánjogi jogviszonyokra vonatkozó szabályokat. Ez egyrészt azt jelenti,

hogy a Montreáli Jegyzőkönyv szabályait a már lezárt jogviszonyokra is alkalmazni kell, másrészt e szabályok a fennálló nemzetközi fuvarozási szerződések alapján létrejött, de még le nem zárt jogviszonyok jogi megítélését is megváltoztatják. Az Alkotmánybíróság ezért a következőkben arra a kérdésre kereste a választ, hogy a visszamenőlegesen alkalmazandó szabályok között van-e olyan, amely utólag nyilvánít jogellenessé valamely magatartást, utólag állapít meg kötelezettséget, vagy utólag korlátoz jogosultságot.

A Montreáli Jegyzőkönyv IV. cikke alapján bizonyos, a fuvarozó tevékenységi körén kívül felmerülő körülmény bekövetkezése esetén a fuvarozó mentesül a felelősség alól. A 18. cikk 3. pontját beiktató Montreáli Jegyzőkönyv IV. cikke alapján az (a) az áru belső hibája, minősége vagy tökéletlensége; (b) az áru hibás csomagolása, amelyet nem a fuvarozó vagy alkalmazottja vagy megbízottjai végeztek; (c) háborús cselekmény vagy fegyveres konfliktus; (d) a szállítmány belépésével, kilépésével vagy átruházásával kapcsolatban végrehajtott hatósági intézkedés minősül a fuvarozó felelősségét kizáró körülménynek. Ez a cikk szűkíti a kimentési lehetőségek körét, a Varsói Egyezmény ugyanis áru fuvarozás esetében is lehetővé teszi, hogy a fuvarozó mentesüljön a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy ő és alkalmazottai minden szükséges intézkedést megtettek a kár elhárítása végett vagy azokat lehetetlen volt megtenniük (20. cikk).

A Varsói Egyezmény 24. cikkét módosító VIII. cikk áru fuvarozás esetén megszünteti a fuvarozónak a korlátlan összegű kárfelelősségét. A Montreáli Jegyzőkönyv áruszállítás esetén a fuvarozó felelősségét kilogrammonként 17 különleges lehvási jog (SDR) összegre korlátozza. A Varsói Egyezmény 25. és 25/A. cikkeket módosító IX. cikk alapján e pénzügyi-felelősségi határösszeg akkor sem léphető túl, ha a kárt a fuvarozónak, alkalmazottjának vagy megbízottjának szándékos vagy olyan gondatlan magatartása okozta, amelynek során tudatában volt, hogy a magatartásból feltehetően kár származhat.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Montreáli Jegyzőkönyvnek a kárfelelősséget újraszabályozó IV., VIII. és IX. cikkei a nemzetközi fuvarozási szerződést kötő felek valamelyike számára utólag, a Varsói Egyezmény alapján addig nem létező többletkötelezettséget eredményeznek. A Törvény 3. § (1) bekezdésének a Montreáli Jegyzőkönyvet 1998. június 14-étől kezdődően alkalmazni rendelő szövegrésze sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, ezen belül is a visszamenőleges jogalkotás tilalmát, ezért alkotmányellenes.

Minthogy az Alkotmánybíróság a kárfelelősségi szabályok módosulása miatt megállapította az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét, eltekintett a köztársasági elnök által megjelölt további jegyzőkönyvbeli cikkek vizsgálatától.

6. Az Alkotmánybíróság eljárása során figyelemmel volt arra, hogy az Országgyűlés a 75/2004. (IX. 8.) OGY határozatban hozzájárult a Montrealban, 1999. május 28-án kelt, a nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítéséről szóló Egyezményhez törté-

nő csatlakozáshoz. A belső jogban történő kihirdetésre a 2005. évi VII. törvénnyel került sor. Az Egyezmény – többek között – egységesíti a Varsói Egyezmény és a kapcsolódó okiratok rendelkezéseit, miközben 55. cikkében kimondja, hogy az Egyezmény megelőz bármely, a nemzetközi légi szállításra vonatkozó szabályt, így a Varsói Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó kiegészítő egyezmények (ezen belül a 4. számú Montreáli Jegyzőkönyv) szabályait is. A kihirdető törvény 2005. március 18-án hatályba lépett, így az Egyezmény rendelkezései azóta közvetlenül alkalmazandók a magyar jogban. Ez a tény jelen ügy eldöntését annyiban befolyásolta, hogy a felülvizsgálni kért Jegyzőkönyvbeli rendelkezések tartalmilag már a magyar jogrendszer részei. Következésképpen a visszamenőleges hatályú jogszabály-alkotási tilalom sérelmét az Alkotmánybíróság az 1998. június 14. és 2005. március 18. közötti időszakra vonatkozóan állapíthatta meg.

V.

1. Az Alkotmánybíróság jelen ügy elbírálása során indokoltnak látta megvizsgálni a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásokat szabályozó, de még a magyar alkotmányos rendszer változásának fordulópontját jelentő Alkotmányt megelőzően született Tvr. 1982. november 26-a óta változatlanul hatályban lévő rendelkezéseit. Az Alkotmánybíróság ezért – a 48/1993. (VII. 2.) AB határozathoz hasonlóan – az Abtv. 21. § (7) bekezdése alapján hivatalból eljárást indított a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára.

A nemzetközi jog forrásaira, ezen belül is a nemzetközi szerződésekre vonatkozóan az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, 7. § (1) bekezdése, 19. § (3) bekezdés *f)* pontja, 30/A. § (1) bekezdés *b)* pontja és 35. § (1) bekezdés *j)* pontja tartalmaz rendelkezéseket. Ezeket az alkotmánybeli szabályokat a Jat. és a Tvr. részletezi tovább. Emellett, a Magyar Köztársaság részese a bécsi egyezménynek, amelyet az 1987. évi 12. törvényerejű rendelet hirdetett ki.

Az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *f)* pontjának, 30/A. § (1) bekezdés *b)* pontjának és 35. § (1) bekezdés *j)* pontjának együttes értelmezése alapján állapítható meg, hogy ki jogosult a Magyar Köztársaság nevében nemzetközi szerződést kötni. Minthogy jelen ügy nem érintette a Kormány nemzetközi szerződések megkötésére vonatkozó hatáskörét, az Alkotmánybíróság kizárólag a parlamenti hatáskörbe tartozó nemzetközi szerződéskötési jogosultságot vizsgálta.

Az Alkotmány 19. § (3) bekezdésének *f)* pontja szerint az Országgyűlés megkötö a Magyar Köztársaság külkapcsolatai szempontjából kiemelkedő fontosságú nemzetközi szerződéseket. Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján a köztársasági elnök a Magyar Köztársaság nevében nemzetközi szerződéseket köt, ha a szerződés tárgya a törvényhozás hatáskörébe tartozik, a szerződés megkötéséhez az Országgyűlés előzetes hozzájárulása szükséges. Az Alkotmány 2/A. § (2) bekezdése, amely szerint az Országgyűlés megerősíti az Európai Unió szer-

veire hatásköröket átruházó nemzetközi szerződéseket, egy harmadik kifejezéssel illeti ugyanazt a parlamenti aktust, amellyel az Országgyűlés – törvényhozási tárgykör esetén – hozzájárul az adott nemzetközi szerződésben foglalt kötelezettségek vállalásához.

Az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *f)* pontját és 30/A. § (1) bekezdés *b)* pontját egymásra vonatkoztatva megállapítható, hogy az Országgyűlés felhatalmazást ad a köztársasági elnöknek nemzetközi szerződés kötelező hatályának az elismerésére. Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *b)* pontja által a köztársasági elnöki cselekményre alkalmazott megköt ige azt az aktust jelöli, amellyel az elnök a bécsi egyezmény 2. cikkének 1. *b)* pontja alapján a Magyar Köztársaság nevében nemzetközi jogi kötelezettséget vállal.

A Tvr.-nek a nemzetközi szerződés kezdeményezésére, létrehozására és a megkötéssel összefüggő döntésekre vonatkozó szakaszai (6–8. §) a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsához és a Minisztertanács előzetes felhatalmazásához kötik a szerződéskötési szándék kinyilvánítását. A nemzetközi szerződések megkötésére vonatkozó Tvr.-beli szabályok (9–10. §) az Alkotmánynak a nemzetközi szerződéskötésre jogosultakról szóló rendelkezéseit sértő módon biztosítanak lehetőséget arra, hogy a nemzetközi szerződés megkötése az Országgyűlés vagy a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának a megerősítésével, a Minisztertanács jóváhagyásával, az Országgyűlés, az Elnöki Tanács vagy a Minisztertanács e tárgyban hozott döntésével, aláírással stb. történjen. (E rendelkezések még abban az esetben sem tekinthetők az Alkotmánnyal összhangban állónak, ha az Elnöki Tanáccsal kapcsolatos szabályokat a köztársasági elnökre, a Minisztertanácsot említő rendelkezéseket pedig a Kormányra vonatkoztatjuk.)

A Tvr. emellett az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének érvényesülését veszélyezteti azáltal, hogy szóhasználatánál nincs összhangban a bécsi egyezménnyel. A Tvr. alkalmazásában például a „megerősítés” kifejezés azt a belső jogi cselekményt jelenti, amellyel az Országgyűlés hozzájárul ahhoz, hogy az adott nemzetközi szerződés a Magyar Köztársaságra nézve kötelezővé váljon. A bécsi egyezmény értelmében a „megerősítés” viszont arra a folyamatra utal, amelynek eredményeképpen a megerősítendő nemzetközi szerződések kötelező hatályát az államok – nemzetközi jogi síkon – magukra nézve elismerik.

Az Alkotmány több rendelkezésével ellentétben állnak a Tvr.-nek a nemzetközi szerződés kihirdetésére vonatkozó rendelkezései is. A Tvr. 13. § (2) bekezdése például nincs tekintettel sem az Alkotmány 8. § (2) bekezdésének arra a parancsára, amely alapján a Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, sem azokra az alkotmányos szakaszokra, amelyek kizárólagos törvényhozási tárgyköröket állapítanak meg, amelyekben általánosan kötelező magatartási szabályt csak az Országgyűlés alkothat.

A Tvr. 13. § (4) bekezdése pedig azáltal, hogy csak a hatálybalépéshez szükséges nemzetközi jogi cselekmények (megerősítő okiratok letétbe helyezése vagy a szerződés hatálybalépéséhez szükséges belső jogi feltételek teljesüléséről szóló diplomáciai jegyzékváltás) elvégzése után te-

szi lehetővé a nemzetközi szerződés kihirdetését, nem felel meg a belső jog és a nemzetközi jog összhangját garantáló Alkotmány 7. § (1) bekezdésének. A Tvr. 13. § (4) bekezdése alapján ugyanis sok esetben (főleg a kétoldalú szerződések esetében) a nemzetközi szerződés hatálybalépéséhez szükséges nemzetközi jogi cselekmények elvégzése és a szerződés hatálybalépése közötti időben a kihirdető jogszabály megalkotására idő hiányában nem kerülhet sor, ami a nemzetközi jogilag a magyar államra már kötelező szerződés teljesítésének késedelmét eredményezi.

Megállapítható, hogy a Tvr.-nek a nemzetközi szerződés kihirdetésére és közzétételére vonatkozó szabályai több helyen feloldhatatlan értelmezési nehézséget okoznak a Tvr. címzettjei számára, és a nemzetközi szerződéskötési eljárásra vonatkozó Tvr.-beli szabályok követése adott esetben az Alkotmány sérelmével járhat.

2. Az Alkotmánybíróság a 2/1993. (I. 22.) AB határozatában mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg, mert az Országgyűlés az akkor hatályban lévő, a népszavazást szabályozó 1989. évi XVII. törvényt a hatályos Alkotmánnyal nem hozta összhangba. Ugyanezen törvény kapcsán az Alkotmánybíróság ismételt mulasztást állapított meg az 52/1997. (X. 14.) AB határozatban. A Kormány tagjai jogállásának elavult szabályozása miatt a 49/1996. (X. 25.) AB határozatában állapított meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétséget, mert az Országgyűlés nem tett eleget az Alkotmány 39. § (2) bekezdésében meghatározott jogalkotói feladatának.

E határozataihoz hasonlóan az Alkotmánybíróság a mostani ügyben az Alkotmányt megelőzően született és annak meg nem felelő szabályozás miatt az Abtv. 1. § e) pontjában meghatározott hatáskörében, az Abtv. 21. § (7) bekezdése alapján hivatalból eljárva állapította meg a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az alkotmányellenes helyzet maradéktalan felszámolása érdekében a Tvr. rendelkezéseinek a teljes körű felülvizsgálata szükséges. Ezért kötelezte az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának – az Alkotmánybíróság e határozatában foglaltakkal összhangban – 2005. december 31. napjáig tegyen eleget.

Az Alkotmánybíróság a határozatát az alkotmányellenesség megállapítására tekintettel tette közzé a Magyar Közlönyben.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 964/A/2004.

Dr. Harmathy Attila alkotmánybíró párhuzamos indokolása

A határozat rendelkező részét elfogadom, de az indoklás nézetem szerint a következő:

I.

Az Országgyűlés a 2004. szeptember 6-i ülésnapján elfogadta a Hágában 1955. szeptember 28-án kelt Jegyzőkönyvvel módosított, a nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítése tárgyában, Varsóban 1929. október 12-én aláírt Egyezmény (a továbbiakban: Varsói Egyezmény) módosításáról szóló, Montrealban 1975. szeptember 25-én aláírt Jegyzőkönyv (a továbbiakban: Montreali Jegyzőkönyv) kihirdetéséről szóló törvényt (a továbbiakban: Törvény). A köztársasági elnök a Törvényt aláírása előtt – az Alkotmány 26. §-ának (4) bekezdésére hivatkozva – megküldte az Alkotmánybíróságnak.

A köztársasági elnök az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében kimondott jogállamiság elvével ellentétetnek tartja a Törvény 3. §-a (1) bekezdésének azt a rendelkezését, amely szerint a Törvény a kihirdetése napján lép életbe, de rendelkezéseit 1998. június 14-től kezdődően kell alkalmazni.

II.

1. Az Alkotmány 32/A. §-ának (1) bekezdése határozza meg az Alkotmánybíróság alapvető feladatát, amikor deklarálja, hogy az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát. Az Alkotmánynak ezt a rendelkezését veszi alapul az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-a az Alkotmánybíróság hatáskörének meghatározásánál. Az Abtv. 1. §-a – egyebek mellett – kimondja, hogy az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik a már elfogadott, de még ki nem hirdetett törvények, valamint nemzetközi szerződések egyes rendelkezései alkotmányellenességének előzetes vizsgálata, továbbá jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata [1. § a) és b) pontja]. Az alkotmányosság előzetes vizsgálatát a köztársasági elnök az Alkotmány 26. §-ának (4) bekezdése alapján kezdeményezheti, az utólagos vizsgálat kezdeményezésére bárki jogosult [Abtv. 21. § (2) bekezdése].

Az alkotmányossági vizsgálat kiterjed a nemzetközi szerződéseket kihirdető jogszabályokra [30/1990. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1990, 128, 132.; 4/1997. (I. 22.) AB határozat, ABH 1997, 41.]. Az Alkotmány szabályai megtartásának ellenőrzési körébe tartozik a nemzetközi szerződések megkötése is: a szerződéskötési jogosultság alkotmányos korlátainak figyelembevételét az Alkotmánybíróság mind az előzetes, mind az utólagos nor-

makontroll során vizsgálja (1154/B/1995. AB határozat, ABH 2001, 824, 826–827.).

2. Az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A jogállam elvéből következik a jogbiztonság követelménye. A jogbiztonság többek között azt is jelenti, hogy a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nem állapíthatnak meg a jogalanyok számára kötelezettségeket, visszamenőleges hatállyal nem minősíthetnek jogellenesnek valamilyen jogszerű magatartást és visszaható hatállyal nem állapíthatnak meg felelősséget. Alkotmányellenes az a jogszabály, amely megsérti ezt a követelményt [25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.].

3. A visszaható hatállyal felelősséget megállapító jogszabály alkotmányellenessége azon az alapon áll fenn, hogy sérti a jogállam elvét, az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdését. Ilyen esetben nem az az alapja az alkotmányellenességnek, hogy a kérdéses szabály eltérő rendelkezést tartalmaz a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. §-ának (2) bekezdésétől, amely egyébként megfogalmazza azt az elvet, hogy jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamilyen magatartást jogellenessé.

Az Alkotmánybíróság több határozata világosan kifejti, hogy az alkotmányellenesség vizsgálatánál az Alkotmány rendelkezései, az Alkotmányban meghatározott elvek a döntők, és ezekhez viszonyítva másodlagos ezeknek a szabályoknak, ezeknek az elveknek a Jat.-ban való kifejeződése [7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 48.]. Az Alkotmány 2. §-ában megfogalmazott jogállam elv a jogbiztonság, a jogszabályok megismerhetősége követelményét a Jat. szabályától függetlenül tartalmazza [28/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 155, 156–157.; 365/B/1998. AB határozat, ABH 1998, 850, 851.].

A Jat. nem áll feljebb más törvényeknél a jogszabályok hierarchiájában. Az Alkotmánybíróság nem minősíti önmagában azért alkotmányellenesnek valamilyen törvény szabályát, mert az eltér a Jat. szabályától (1131/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 645, 646.). Így a települési önkormányzatnak a helyi adókról szóló törvény rendelkezésén nyugvó adómegállapítási jogát is alkotmányosnak ismerte el az Alkotmánybíróság, annak ellenére, hogy ez a törvény eltért a Jat. szabályától (187/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 548, 549.).

Az elmondottakra tekintettel a Törvény 3. §-a (1) bekezdésének a visszaható hatályt megállapító szövegrészét az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében meghatározott jogállam elv alapulvételével kell megvizsgálni.

4. A Varsói Egyezményt az 1936:XXVIII. törvénycikk iktatta be a magyar jogszabályok közé. A törvénycikk 3. §-ában adott felhatalmazás alapján a m. kir. kereskede-

lem- és közlekedésügyi miniszter 1940. évi 42.481. K. K. M. rendelete a Varsói Egyezmény szabályainak alkalmazását a belföldi légi fuvarozásra is kiterjesztette.

A Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 95. §-a alapján az 1945 előtt megalkotott polgári jogi tartalmú jogszabályok a törvényerejű rendelet mellékletében felsorolt kivételektől eltekintve hatályukat veszítették. A melléklet 3. pontja szerint továbbra is hatályban maradtak az egyébként érvényben lévő polgári jogi tartalmú egyezmények. Így hatályban maradt a Varsói Egyezmény is. A melléklet 1. pontja fenntartotta a Varsói Egyezmény hatályát a belföldi légi fuvarozásra kiterjesztő 42.481/1940. K. K. M. rendeletet is.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 506. §-a szerint áruk országhatáron túlra történő továbbítására, illetőleg légi fuvarozási vállalat fuvarozási szerződéseire a nemzetközi szerződés szabályait kell alkalmazni és a Ptk. fuvarozási szerződésről szóló szabályai csak annyiban alkalmazandók, amennyiben a nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik. A személyek szállítására pedig – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a vállalkozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

A Varsói Egyezmény első cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy az Egyezményt kell alkalmazni személyek, poggyász vagy áru minden nemzetközi fuvarozására. A Varsói Egyezményt 1955-ben módosították, a módosítást tartalmazó Hágai Jegyzőkönyvet az 1964. évi 19. tvr. kihirdette és közzétette.

A Varsói Egyezmény szabályainak az alkalmazását a belföldi légi fuvarozásra kiterjesztő 1940. évi K.K.M. rendeletet a légi fuvarozás szabályzatáról szóló 22/1965. (XI. 14.) Korm. rendelet 47. §-a helyezte hatályon kívül. A légi áru fuvarozás szabályairól szóló 26/1999. (II. 12.) Korm. rendelet 1. §-a szerint a légi áru fuvarozásra a Ptk. szabályait a rendeletben foglalt eltérésekkel és kiegészítésekkel kell alkalmazni, nemzetközi fuvarozásra azonban a rendelet csak annyiban alkalmazható, amennyiben nemzetközi szerződés nem rendelkezik eltérően. Ennek megfelelő tartalma van a légi személyszállítás szabályairól szóló 25/1999. (II. 12.) Korm. rendelet 1. §-ának is.

A jelenleg hatályos magyar szabályok szerint tehát személyek és áruk nemzetközi légi fuvarozására a Varsói Egyezmény szabályait kell alkalmazni.

5. A Montreali Egyezmény több kérdésben más rendelkezést tartalmaz, mint a Varsói Egyezmény. Ezek közül kiemelendő a fuvarozó felelősségének több új szabálya (így a 9, 18, 22, 24. cikkben).

A Törvény 3. §-ának (1) bekezdése, amely szerint rendelkezéseit 1998. június 14-től kezdődően alkalmazni kell, azzal a következménnyel jár, hogy a Törvény kihirdetése előtt létrejött és 1998. június 14. óta akár teljesített, akár nem teljesített légi fuvarozási szerződéses viszonyoknál más szabályokat kellene alkalmazni a fuvarozó felelőssé-

gére, mint amely szabályok a szerződés megkötésének időpontjában irányadók voltak.

A felelősségi szabályoknak a Törvény 3. §-a (1) bekezdéséből következő ez a visszamenőleges hatályú megváltoztatása ellentétes az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében kimondott jogállamiság elvével.

III.

1. A Magyar Köztársaság külügyminisztere által közölt adatok szerint Magyarország a Montreali Jegyzőkönyvet 1987. június 29-én aláírta és a megerősítési okiratot 1987. június 30-án – a megállapodásnak megfelelően – a lengyel kormányánál letétbe helyezte. A Montreali Jegyzőkönyv 1998. június 14-én lépett hatályba.

A Törvény 3. §-ának (1) bekezdése nyilvánvalóan a Montreali Jegyzőkönyv hatálybalépésének időpontjához igazítja a Jegyzőkönyv magyarországi alkalmazásának kezdő időpontját, tekintettel arra, hogy Magyarország részéről a nemzetközi egyezmény aláírása megtörtént.

2. Az Alkotmány 7. §-ának (1) bekezdése a következő elvet mondja ki:

„A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

Az Alkotmány 7. §-ának (1) bekezdése tekintetében alapvető elvi tételeket fogalmazott meg az 53/1993. (X. 13.) AB határozat. A határozat a háborús és az emberiség elleni bűncselekmények nemzetközi jogi szabályait vizsgálva kimondta, hogy a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai a magyar jognak is részét képezik az Alkotmány 7. §-a (1) bekezdésének rendelkezése alapján. Itt azonban nem a nemzetközi jog anyagának egésze jön számításba, hanem csak olyan alapvető tételek, mint amelyek az ENSZ Alapokmányában vagy a genfi egyezményekben meghatározott egyes rendelkezések. A nemzetközi jog egyéb szabályai csak külön kihirdetéssel válnak a hazai jog részévé, de a kihirdetésnél, az összhang biztosításánál figyelemmel kell lenni mind a nemzetközi jog, mind a hazai jog sajátosságaira (ABH 1993, 323, 327.). Ezt az elvet erősítette meg a 4/1997. (I. 22.) AB határozat, amely azt hangsúlyozta, hogy a belső jogot, a nemzetközi jogot és az Alkotmányt együttesen és összefüggésben kell vizsgálni, biztosítani kell a vállalt nemzetközi kötelezettség, az Alkotmány és az egész belső jog összhangját (ABH 1997, 41, 48–49.).

Az Alkotmánybíróság a nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangjának vizsgálatánál nem egyes részletkérdésekről szóló jogszabályokat vet össze nemzetközi egyezményekkel, hanem a jogrendszernek a kérdésre vonatkozó összes rendelkezését veszi alapul a következtetések levonásához. Ezt mutatja például a 2181/B/1991. AB határozat (ABH 1999, 447, 452–453.), az 1042/B/1997.

AB határozat (ABH 1998, 785, 790–797.), a 95/B/2001. AB határozat (ABH 2003, 1327, 1339–1345.).

Az Alkotmány 7. §-ának (1) bekezdése értelmezésénél figyelembe kell venni azt is, hogy a nemzetközi egyezményekből az esetek egy részében nem jogszabály megalkotására szóló kötelezettség keletkezik, hanem a végrehajtást szolgáló intézkedések megtételére van szükség, a nemzetközi egyezményt pedig nem is mindig jogszabályi formában hirdetik ki. A nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangja tehát közvetetten, nem egyetlen jogszabály megalkotásával valósul meg (988/E/2000. AB határozat, ABH 2003, 1281, 1288–1290.). Az Alkotmánybíróság nem állapított meg ezért mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet olyan esetben sem, amelyben egy meghatározott jogszabály megalkotásának kötelezettsége következhetett volna a nemzetközi szerződésből, de az Alkotmány szabályai, a büntetőjogi rendelkezések alapján külön jogszabály nélkül is érvényesült az az elv, amelyet a nemzetközi szerződés meghatározott (33/E/2000. AB határozat, ABH 2001, 1103, 1104–1106.).

A nemzetközi jog és a belső jog összhangjának kérdésénél az Alkotmánybíróság azt is vizsgálja, hogy adott nemzetközi egyezmény milyen mérlegelési lehetőséget biztosít az egyezményt elfogadó államoknak, valóban kényszerítően következik-e egy meghatározott jogi megoldás törvénybe iktatása a kérdéses egyezmény alapján. A 936/D/1997. AB határozat az adott esetben erre a kérdésre tagadó választ adott (ABH 1999, 615, 618–619.).

A nemzetközi jog, az Alkotmány és az egész belső jog összhangjának biztosításánál különösen nagy jelentősége van a 30/1998. (VI. 25.) AB határozat azon megállapításának, amely szerint „az Országgyűlés nemzetközi szerződések elfogadásával, illetőleg kihirdetésével sem sértheti meg az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdését” (ABH 1998, 220, 234.).

Mindezek alapján azt lehet megállapítani, hogy az Alkotmány 7. §-ának (1) bekezdése alapján nem lehet olyan következtetést levonni, amely szerint a nemzetközi kötelezettségvállalásból a nemzetközi szerződésnek a belső jogba változtatás nélkül történő átültetése következne minden esetben, hanem vizsgálandó, hogy a kötelezettségvállalás és a belső jogba való beiktatás nem sérti-e az Alkotmány szabályait. Az Alkotmány 7. §-ára való hivatkozás nem ad alapot a nemzetközi szabály kihirdetéséről szóló olyan szabály alkotmányosságának elismerésére, amely az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság elvét sérti.

A jelen esetben az Alkotmány 7. §-ának (1) bekezdése alapján azért sem indokolható a Montreali Jegyzőkönyv szabályainak a 2005. évi kihirdetése mellett az 1998. június 14-i visszamenő hatályú alkalmazásról szóló rendelkezés, mert a visszaható hatály nem a nemzetközi szerződésből származik, hanem abból a körülményből, hogy a Montreali Jegyzőkönyv kihirdetése 1998. júniusában nem történt meg.

Az elmondottak alapján a Törvény 3. §-a (1) bekezdésének az 1998. június 14-től történő alkalmazását előíró szövegrésze alkotmányellenes.

IV.

A nemzetközi kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos kérdésekre jelenleg is alkalmazni kellene a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 1982. évi 27. törvényerejű rendeletet (a továbbiakban: Tvr.), tekintve, hogy a Tvr. hatályon kívül helyezése nem történt meg. A Tvr. megalkotása a rendszerváltozás előtt történt. 1982 óta az Alkotmány szabályai alapvetően megváltoztak. A demokratikus államrendben a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatban feladatokat ellátó állami szervek hatásköre más, mint 1982-ben volt és megváltozott az államélet egésze. A Tvr. szabályai nincsenek összhangban az új alkotmányi szabályokkal.

A fentiek alapján, a 2/1993. (I. 22.) AB határozattal kialakult gyakorlatnak megfelelően (ABH 1993, 33, 39.), az Abtv. 21. §-ának (7) bekezdésében adott felhatalmazással élve az Alkotmánybíróság hivatalból megállapítja a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség létrejöttét annak alapján, hogy az Országgyűlés a Tvr.-t nem hozta összhangba a hatályos Alkotmánnyal.

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 8/2005. (III. 31.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság a köztársasági elnöknek az Országgyűlés által elfogadott, nemzetközi szerződés kihirdetéséről szóló, még ki nem hirdetett törvény alkotmányellenessége előzetes vizsgálatára benyújtott indítványa alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Országgyűlés 2004. szeptember 6-i ülésnapján elfogadott, a szerződő fuvarozón kívüli személy által végzett nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó bizonyos szabályok egységesítéséről szóló, 1961. szeptember 18-án, Guadalajaraában aláírt, a Varsói Egyezményhez kapcsolódó Kiegészítő Egyezmény kihirdetéséről szóló törvény 3. § (1) bekezdésének a „rendelkezéseit azonban 1965. február 21-étől kell alkalmazni” szövegrésze alkotmányellenes.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Országgyűlés 2004. szeptember 6-i ülésnapján törvényt fogadott el a szerződő fuvarozón kívüli személy által végzett nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó bizonyos szabályok egységesítéséről szóló, 1961. szeptember 18-án Guadalajaraában aláírt, a Varsói Egyezményhez kapcsolódó Kiegészítő Egyezmény (a továbbiakban: Kiegészítő Egyezmény) kihirdetéséről (a továbbiakban: Törvény). A Törvény 3. § (1) bekezdését a köztársasági elnök alkotmányellenesnek tartotta, ezért a Törvényt nem írta alá, hanem a 2004. szeptember 24-én kelt indítványában – az Alkotmány 26. § (4) bekezdésében biztosított jogkörénél fogva – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-ának *a*) pontja, 21. § (1) bekezdésének *b*) pontja és a 35. §-a alapján annak előzetes alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte. A támadott rendelkezés alapján a Törvény a kihirdetés napján lép hatályba, rendelkezései azonban 1965. február 21-étől alkalmazandók.

A köztársasági elnök indítványában először indítványtételi jogosultságát elemzi és megállapítja, hogy bár az Abtv. 36. § (1) bekezdése a nemzetközi szerződések előzetes alkotmányossági vizsgálatának kezdeményezését a szerződés megerősítése előtt teszi lehetővé a köztársasági elnök számára, ez nem akadályozza annak, hogy a köztársasági elnök a nemzetközi szerződést kihirdető törvényt mint belső jogi jogszabályt kihirdetés előtt véleményezésre küldje az Alkotmánybíróságnak.

A köztársasági elnök hangsúlyozza, hogy a Kiegészítő Egyezmény alapvetően ún. self-executing, vagyis önműködő szerződés, amely – a kihirdetést követően – közvetlenül kötelezi és jogosítja a magánjogi jogalanyokat. A Törvény 3. § (1) bekezdése azzal, hogy a Kiegészítő Egyezmény szabályait 1965-re visszamenőleg alkalmazni rendeli, visszaható hatállyal állapít meg kötelezettséget. A Kiegészítő Egyezmény rendelkezései ugyanis a magánjogi jogalanyok számára hátrányosabb helyzetet teremtenek, mint ami a korábban hatályos szabályok szerint fennállna. Ez abból következik, írja a köztársasági elnök, hogy jelenleg nincsen a magyar jogrendszernek olyan szabálya, amely a Kiegészítő Egyezmény szabályainak tartalmilag megfelelne, és 1965. február 21-étől hatályban lenne. Ez viszont sérti a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (2) bekezdését, a visszamenőleges jogalkotás tilalmát, amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét konkretizálja.

[legutóbb: 17/2004. (V. 25.) AB határozat, ABK 2004. május, 388.]

II.

1. Az Alkotmánybíróság jelen ügy elbírálásakor az Alkotmánybíróságon a 964/A/2004. szám alatt lajstromozott ügyben megfogalmazott álláspontját tekintette irányadónak. Ebben az ügyben megállapította, hogy „[a] kihirdető törvény hatálybalépésének (és a nemzetközi szerződés alkalmazása megkezdésének) időpontja, valamint a végrehajtásért felelős szervet megjelölő jogszabályi rendelkezés – mint új normatív rendelkezés – előzetes alkotmányossági vizsgálat alá vonható”.

Minthogy jelen ügyben a köztársasági elnök a Kiegészítő Egyezményt kihirdető törvénynek azt a szabályát támadja indítványában, amely meghatározza, mikor lép hatályba a kihirdető törvény, illetve mely időponttól alkalmazandók a nemzetközi szerződés rendelkezései a belső jogban, az indítványt az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálta.

2. A köztársasági elnök beadványában utal arra, hogy a Kiegészítő Egyezmény ún. self-executing, vagyis önmegrehajtó szerződés, amelynek egyes rendelkezései közvetlenül kötelezik és jogosítják a magánjogi jogalanyokat. Ahogyan azt a 964/A/2004. számon lajstromozott ügyben az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, a magyar jogalkalmazói gyakorlat a Varsói Egyezményt a magánjogi jogalanyok közötti perbeli jogvita eldöntésére közvetlenül alkalmazandónak tekinti. A Kiegészítő Egyezmény pedig a nemzetközi fuvarozási szerződésekre irányadó Varsói Egyezményt egészíti ki a fuvarozási szerződésben nem részes fél által teljesített nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó szabályokkal.

3. A magánjogi jogalanyokat közvetlenül, további jogalkotói aktus nélkül jogosító és kötelező nemzetközi szerződéses rendelkezések belső jogba építéskor a jogalkotónak az Alkotmány 7. § (1) bekezdése mellett szem előtt kell tartania az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következő, a jogszabályalkotást kötelező alkotmányos előírásokat: a visszaható hatály tilalmát, a kellő felkészülési idő biztosítását és a norma világosságára vonatkozó követelményeket is.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében elismert jogállamiság részét képező jogbiztonság sérelmét jelenti a Jat. 12. § (2) bekezdésében megfogalmazott azon szabály megsértése, amely szerint „jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé”. [34/1991. (VI. 15.) AB határozat, ABH 1991, 170, 172.] Ugyanez az alkotmányossági követelmény irányadó a jogosultságok korlátozására vagy elvonására is. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában visszaható hatálynak minősül, ha a jogszabály hatálybaléptetése

„nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – az erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell”. [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 324.]

Egy alkotmányos demokráciában a polgárok szabadságának részét képezi, hogy cselekvéseiket csak az általuk előzetesen megismerhető, a jogalkotás formalizált szabályainak betartásával alkotott szabályok korlátozhatják. A visszamenőleges jogalkotás tilalmát sérti ezért, ha a Magyar Köztársaság joghatósága alatt álló személyek jogosultságait és kötelezettségeit újabb jogalkotási aktus nélkül érintő nemzetközi szerződést kihirdető jogszabály utólag nyilvánít jogellenessé magatartásokat, utólag állapít meg a jogalanyok számára kötelezettségeket, illetve utólag korlátoz jogosultságokat.

4. A Kiegészítő Egyezmény a Magyar Köztársaság (akkor még Népköztársaság) vonatkozásában 1965. február 21-én lépett hatályba. A Törvény 3. § (1) bekezdése a Kiegészítő Egyezmény rendelkezéseit 1965. február 21-étől kezdődően alkalmazni rendeli, ezáltal tartalmilag visszamenőleg állapít meg a magánjogi jogviszonyokra vonatkozó szabályokat. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a Kiegészítő Egyezmény szabályait a már lezárt jogviszonyokra is alkalmazni kell, másrészt e szabályok a fennálló nemzetközi fuvarozási szerződések alapján létrejött, de még le nem zárt jogviszonyok jogi megítélését is megváltoztatják. Az Alkotmánybíróság ezért azt vizsgálta, hogy a köztársasági elnök által megjelölt, visszamenőlegesen alkalmazandó szabályok között van-e olyan, amely utólag nyilvánít jogellenessé valamely magatartást, utólag állapít meg kötelezettséget, vagy utólag korlátoz jogosultságot.

A Varsói Egyezmény 1. cikkének (3) bekezdése kimondja: „Az egymást felváltó több légifuvarozó által teljesített fuvarozás a jelen Egyezmény alkalmazása szempontjából egyetlen fuvarozásnak minősül, ha azt a felek is egy ügyletnek tekintették, függetlenül attól, hogy az ügylet egy egyedüli szerződés vagy pedig szerződés-sorozat alakjában jött-e létre”. A 30. cikke az egymást felváltó fuvarozókat a szerződésben részes félnek minősíti és úgy rendelkezik, hogy az Egyezmény szabályai valamennyi ilyen fuvarozóra kiterjednek.

A Kiegészítő Egyezmény – címéből is kitűnően – a Varsói Egyezményt olyan légi fuvarozásra vonatkozó szabályokkal egészíti ki, amelyeknél nem a szerződést megkötő, hanem egy másik fuvarozó végzi a fuvarozást. A két egyezmény közötti különbség abban áll, hogy a Varsói Egyezmény szerint az egymást követő fuvarozók mindegyike ellátja a fuvarozás egy részét, a Kiegészítő Egyezmény azonban külön rendelkezik az olyan fuvarozóról, aki csak szerződést köt, de az adott fuvarozás teljesítésében nem végez más tevékenységet. Mindez megjelenik a Kiegészítő Egyezmény I. cikkében, amely definiálja a „szerződő fuvarozót” és a „tényleges fuvarozót”. A II. cikk kimondja, hogy ha a szerződést teljes egészében vagy rész-

ben a tényleges fuvarozó végzi, akkor – eltérő rendelkezés hiányában – mind a szerződő, mind a tényleges fuvarozó tekintetében a Varsói Egyezmény szabályai alkalmazandók. Tehát a Kiegészítő Egyezmény I. cikke kiterjeszti a Varsói Egyezmény hatályát, így annak felelősségi szabályait is arra a tényleges fuvarozóra, aki nem tekinthető „felváltó” fuvarozónak, miközben az Egyezmény szabályai a szerződő fuvarozóra is vonatkoznak. A Kiegészítő Egyezmény további rendelkezései az I. és a II. cikkben megjelenő új elemnek megfelelően rendezik a felek jogviszonyában felmerülő kérdéseket.

A fuvarozási szerződésekben található egyes szerződéses kikötések semmisségéről a Kiegészítő Egyezmény IX. cikke rendelkezik. Ez – a Varsói Egyezményben foglaltakhoz képest – új, kötelezettséget megállapító kógens szabály utólag olyan, korábban nem létező semmisségi okokat állapít meg, amelyek az Egyezmény kihirdetését követően a már lezárt jogviszonyokra és a még fennálló szerződésekre is vonatkoznak. A IX. cikk (1) bekezdése alapján „[m]inden olyan szerződéses kikötés, amelynek célja a szerződő vagy a tényleges fuvarozó jelen egyezményben meghatározott felelősségének korlátozása vagy egy – jelen egyezményben meghatározottnál – alacsonyabb felelősségi határösszeg megállapítása, semmis”. Egy másik semmisségi okot is meghatároz a IX. cikk, a (3) bekezdés alapján ugyanis semmisék a fuvarozási szerződések azon kikötései, és a kár bekövetkezése előtt hatályba lépett azon megállapodások, amelyek akár az alkalmazandó jog meghatározásával, akár az illetékességi szabályoknak a Kiegészítő Egyezményben foglaltaktól eltérő megállapításával a Kiegészítő Egyezmény rendelkezéseit megsértik.

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján és a 964/A/2004. számú ügyben foglalt megállapításokra figyelemmel arra a következtetésre jutott, hogy sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, ezen belül is a visszamenőleges jogalkotás tilalmát a Törvény 3. § (1) bekezdése, amely a Kiegészítő Egyezmény rendelkezéseit – ezen belül annak IX. cikkét – 1965. február 21-étől kezdődően rendeli alkalmazni. Minthogy az Alkotmánybíróság az Egyezmény IX. cikke miatt megállapította a Törvény 3. § (1) bekezdés „rendelkezéseit azonban 1965. február 21-étől kell alkalmazni” szövegrészában alkotmányellenességét, eltekintett a köztársasági elnök által a Kiegészítő Egyezményben megjelölt további cikkek vizsgálatától.

5. Az Alkotmánybíróság eljárása során figyelemmel volt arra, hogy az Országgyűlés a 75/2004. (IX. 8.) OGY határozatban hozzájárult a Montrealban, 1999. május 28-án kelt, a nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítéséről szóló Egyezményhez történő csatlakozáshoz. A belső jogban történő kihirdetésre a 2005. évi VII. törvénnyel került sor. Az Egyezmény – többek között – egységesíti a Varsói Egyezmény és a kap-

csolódó okiratok rendelkezéseit, miközben 55. cikkében kimondja, hogy az Egyezmény megelőz bármely, a nemzetközi légi szállításra vonatkozó szabályt, így a Varsói Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó további egyezmények (ezen belül a Kiegészítő Egyezmény) szabályait is. A kihirdető törvény 2005. március 18-án hatályba lépett, így az Egyezmény rendelkezései azóta közvetlenül alkalmazandók a magyar jogban. Ez a tény jelen ügy eldöntését annyiban befolyásolta, hogy a felülvizsgálni kért Kiegészítő Jegyzőkönyvbeli rendelkezések tartalmilag már a magyar jogrendszer részei. Következésképpen a visszamenőleges hatályú jogszabály-alkotási tilalom sérelmét az Alkotmánybíróság az 1965. február 21. és 2005. március 18. közötti időszakra vonatkozóan állapíthatta meg.

Az Alkotmánybíróság a határozatát az alkotmányellenesség megállapítására tekintettel tette közzé a Magyar Közlönyben.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 965/A/2004.

Az Alkotmánybíróság 9/2005. (III. 31.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság önkormányzati szabályozás alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testületének az utépítési és közművesítési hozzájárulásról szóló 5/2001. (IV. 26.) rendelete 5. § (12) bekezdése alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testületének az utépítési és közművesítési hozzájárulásról szóló 5/2001. (IV. 26.) rendelete 1. § (2) bekezdése, 2. § (2) bekezdése és (5) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az indítványozó Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testületének az utépítési és közművesítési hozzájárulásról szóló – 43/2001. (XII. 17.), 49/2001. (2002. I. 2.), 16/2002. (VII. 4.) rendelettel módosított – 5/2001. (IV. 26.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) 1. § (2) bekezdése, 2. § (1) és (5) bekezdése, valamint 5. § (12) bekezdése alkotmányellenessége megállapítását és megsemmisítését kérte. Rámutatott arra, hogy az Ör. 1. § (1) bekezdése alapján az Ör. hatálya kiterjed az önkormányzat illetékességi területén – az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok kivételével – a részben vagy egészben önkormányzati beruházásban megvalósuló utépítéssel és közművesítéssel érintett ingatlanokra, illetőleg azok tulajdonosaira. Az Ör. 1. § (2) bekezdése szerint közművesítéssel érintett az az ingatlan, amely a közművesítési beruházás esetén közvetlenül, teleknyúlvánnyal, magánúttal, szolgalmi úton a létesített közművezetékéről ellátható. Az Ör. 2. §-a alapján a közművesítéssel érintett ingatlan tulajdonosa közművesítési hozzájárulást köteles fizetni, ez a kötelezettség az utépítéssel, illetve közművesítéssel érintett valamennyi ingatlan tulajdonosát érinti. Az indítványozó úgy véli: ezek a rendelkezések magasabb szintű jogszabályokkal ellentétesek, sértik a jogbiztonságot, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, 44/A. § (2) bekezdésébe ütköznek. Ezen túl az Ör. 5. § (12) bekezdése sérti a szerződési szabadságot, az Alkotmány 13. § (1) bekezdésébe foglalt tulajdonjogot is. Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. rendelkezései ellentétesek az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 28. § (1) bekezdésével, a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vt.), a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről szóló 38/1995. (VI. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) rendelkezéseivel. Véleménye szerint a közművesítési hozzájárulás fizetésére, valamint a közművekre történő csatlakozásra az ingatlan tulajdonosa akkor kötelezhető, ha a közműberuházás befejeződik az épületek használatbavételi engedélye megszerzése időpontjáig, kivételesen, ha a bekötésre hatósági jogkörben való eljárásban kerül sor. Alkotmányellenességet lát az Ör. 2. § (5) bekezdésében, amely a hozzájárulás fizetését kötelezővé teszi akkor, ha

az ingatlan közhálózatra való rákötése nem történik meg, annak ellenére, hogy a rákötést a magasabb szintű jogszabály a tulajdonos döntési szabadságának tekinti. Utal arra, hogy a rákötést a jegyző kivételesen, meghatározott jogszabályok megsértése esetén rendelheti el.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi rendelkezésekre alapozta:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„42. § A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga. A helyi önkormányzás a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása.”

„44/A. § (1) A helyi képviselőtestület:

a) önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat, döntése kizárólag törvényességi okból vizsgálható felül,

(...)

(2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ötv. rendelkezései:

„1. § (1) A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye önkormányzata (a továbbiakban: helyi önkormányzat) a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi érdekű közügyekben (a továbbiakban: helyi közügy) önállóan jár el.

(2) A helyi közügyek a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátásához, a közhatalom önkormányzati típusú helyi gyakorlásához, valamint mindezek szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek helyi megteremtéséhez kapcsolódnak.

(3) A helyi önkormányzat – a törvény keretei között – önállóan szabályozhatja, illetőleg egyedi ügyekben szabadon igazgathatja a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi közügyeket. Döntését az Alkotmánybíróság, illetve bíróság és kizárólag jogszabálysértés esetén bírálhatja felül.

(4) A helyi önkormányzat – a választott helyi képviselő-testület által, vagy a helyi népszavazás döntésével – önként vállalhatja minden olyan helyi közügy önálló megoldását, amelyet jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe. Az önként vállalt helyi közügyekben az önkormányzat mindent megtehet, ami jogszabályt nem sért. Az önként vállalt helyi közügyek megoldása nem veszélyeztetheti a törvény által kötelezően előírt önkormányzati feladat- és hatáskörök ellátását.

(5) Törvény a helyi önkormányzatnak kötelező feladat- és hatáskört is megállapíthat. A kötelezően ellátandó önkormányzati feladat- és hatáskörök meghatározásával egyidejűleg az Országgyűlés biztosítja az ellátásukhoz szükséges anyagi feltételeket, dönt a költségvetési hozzájárulás mértékéről és módjáról.”

„8. § (1) A települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében különösen: a településfejlesztés, a településrendezés, az épített és természeti környezet védelme, a lakásgazdálkodás, a vízrendezés és a csapadékvíz elvezetés, a csatornázás, a köztemető fenntartása, a helyi közutak és közterületek fenntartása, helyi tömegközlekedés, a köztisztaság és településtisztaság biztosítása; gondoskodás a helyi tűzvédelemről, közbiztonság helyi feladatairól; közreműködés a helyi energiaszolgáltatásban, a foglalkoztatás megoldásában; az óvodáról, az alapfokú nevelésről, oktatásról, az egészségügyi, a szociális ellátásról, valamint a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás; a közösségi tér biztosítása; közművelődési, tudományos, művészeti tevékenység, sport támogatása; a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai érvényesítésének a biztosítása; az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt feladatokban a települési önkormányzat maga határozza meg – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően –, mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el.”

„16. § (1) A képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.”

3. Az Ét. rendelkezései:

„28. § (1) A helyi építési szabályzatban, illetőleg a szabályozási tervben a területre előírt kiszolgáló utakat és a közműveket az újonnan beépítésre szánt, illetve a rehabilitációra kijelölt területeken legkésőbb az általuk kiszolgált építmények használatbavételéig meg kell valósítani. E kötelezettség teljesítése, ha jogszabály vagy megállapodás arra mást nem kötelez, a települési – a fővárosban megosztott feladatkörüknek megfelelően a fővárosi, illetve a fővárosi kerületi – önkormányzat feladata.

(2) Ha a helyi közutat, illetőleg közművet a települési önkormányzat létesíti, annak költségét részben vagy egészben az érintett ingatlanok tulajdonosaira háríthatja. A hozzájárulás mértékét és arányát az érintett ingatlanok tekintetében a települési önkormányzat rendelettel szabályozza.”

4. A Vt. rendelkezései:

„4. § (1) A települési önkormányzat feladata:

a) a helyi vízi közüzemi tevékenység fejlesztésére vonatkozó – a vízgazdálkodás országos koncepciójával és a jóváhagyott nemzeti programokkal összehangolt tervek kialakítása és végrehajtása;

b) a helyi víziközművek működtetése, a koncessziós pályázat kiírása, elbírálása és a koncessziós szerződés megkötése;

c) a közműves vízellátás körében a települési közműves vízszolgáltatás korlátozására vonatkozó terv jóváhagyásáról és a vízfogyasztás rendjének megállapításáról való gondoskodás;

d) a vízgazdálkodási feladatokkal kapcsolatos önkormányzati hatósági feladatok ellátása;

e) a természetes vizek fürdésre alkalmas partszakaszainak és azzal összefüggő vízfelületének kijelölése;

f) a helyi vízrendezés és vízkárelhárítás, az árvíz- és belvízelvezetés.

(2) A települési önkormányzat – a vízgazdálkodási tevékenységek, mint közfeladatok (közszolgáltatások) körében – köteles gondoskodni:

a) a települések lakott területén az ivóvízminőségű vízre vonatkozó előírásoknak megfelelő ivóvízellátásról;

b) a 2000 lakosegyenértékkel jellemezhető szennyvízkibocsátás feletti szennyvíz-elvezetési agglomerációt alkotó településeken a keletkező használt vizek (szennyvizek) szennyvízelvezető művel való összegyűjtéséről, tisztításáról, a tisztított szennyvíz elvezetéséről, illetőleg a más módon összegyűjtött szennyvíz, továbbá a szennyvíziszap ártalommentes elhelyezésének megszervezéséről;

c) a b) pontban meghatározott feladatok ellátásáról a lakosegyenértéktől függetlenül azokon a területeken, amelyeket a vízbázisok, távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről, továbbá a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról szóló jogszabályok határoznak meg;

d) a hulladékgazdálkodásról szóló külön törvény szerint nem közművel összegyűjtött szennyvizek ártalommentes elhelyezésének szervezéséről és ellenőrzéséről.”

„13. § (1) A víziközművek működtetése során végzett vízellátás, szennyvízelvezetés, -elhelyezés és -tisztítás, valamint egyesített rendszer esetén a csapadékvíz-elvezetés közüzemi tevékenység. A víziközművek működtetőit a közüzemi tevékenység keretében az ivóvízellátás és a szennyvízelvezetés szolgáltatására szerződéskötési kötelezettség terheli.

(2) Az (1) bekezdésben említett közüzemi tevékenységre a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésre vonatkozó általános rendelkezéseit kell alkalmazni.”

5. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezései:

„387. § Közüzemi szerződés alapján a szolgáltató köteles meghatározott időponttól a felhasználó számára folyamatosan és biztonságosan a felhasználó igénye szerint meghatározott közüzemi szolgáltatást – így különösen gázt, villamos energiát és vizet – nyújtani, a felhasználó pedig köteles időszakonként díjat fizetni.

388. § (1) Jogszabály kimondhatja, hogy a szerződés a szolgáltatás igénybevételével jön létre.

(2) A szolgáltató a szerződés megkötését csak jogszabályban meghatározott esetekben tagadhatja meg, illetőleg a szerződés tartalmát csak jogszabályban meghatározott feltételektől teheti függővé.

(3) A szolgáltató a felhasználóval szemben a teljesítést csak jogszabályban meghatározott esetekben szüneteltetheti, illetőleg korlátozhatja.

(4) A szolgáltató a szerződést csak a jogszabályban meghatározott feltételek esetén mondhatja fel.”

6. A R. rendelkezései:

„3. § (1) A szolgáltatásra, illetőleg a szolgáltató részére végzett víz és szennyvíz átadás-átvételle a fogyasztónak a szolgáltatóval, illetőleg az átadónak az átvevővel szerződést kell kötnie, amely tartalmazza:

a) a szerződő felek és azonosító adatai körében a felek nevét, címét vagy jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén annak székhelyét, cégjegyzékszámát, továbbá természetes személy esetén a személyi adatok körében anyja nevét, születési helyét és idejét;

b) a szerződés tárgyának fontosabb műszaki jellemzőit, a mennyiségi és minőségi adatokat;

c) a szerződés időbeli hatályát, a szolgáltatás, illetőleg a víz- és szennyvízátadás megkezdésének időpontját;

d) a teljesítés helyét;

e) az ellenérték megállapításának, ezen belül a számlázásnak, a mérőeszköz leolvasásának és a számla kiegyenlítésnek a módját;

f) a szerződésszegés következményeit;

g) a fogyasztó, illetőleg az átvevő személyében bekövetkezett változás bejelentési kötelezettségét a szolgáltató, illetőleg átadó részére;

h) egyéb, a szerződő felek által lényegesnek tartott feltételeket.”

„4. § (1) A víziközmű törzshálózat mentén fekvő ingatlanoknak a víziközmű hálózatba történő bekötését az ingatlan tulajdonosa vagy egyéb jogcímen használója a szolgáltatónál kezdeményezheti, akinek a szolgáltató a bekötés lehetőségeiről és feltételeiről előzetes tájékoztatást ad.

(...)

(3) A települési önkormányzat jegyzője (a továbbiakban: jegyző) közegezségügyi és környezetvédelmi és a vízgazdálkodási jogszabályok megsértése esetén az ingatlanok bekötését a tulajdonos költségére elrendeli.”

7. Az Ör. rendelkezései:

„1. § (1) E rendelet hatálya a Budapest Főváros III. kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat illetékességi területén a Budapest III. kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata tulajdonában lévő ingatlanok kivételével – a részben vagy egészben önkormányzati beruházásban megvalósuló útépités és közművesítés érintett ingatlanokra, illetőleg azok tulajdonosaira terjed ki.

(2) Az (1) bekezdés szerinti útépités vagy közművesítéssel érintett az az ingatlan, mely a közterületi útépitési,

illetőleg közművesítési beruházás esetén közvetlenül, teleknyúlvánnyal, magánúttal, illetőleg a közvetlenül érintett ingatlanokon adott szolgalmi úton keresztül a megvalósított közterületi útról megközelíthető, illetve a létesített közművezetékéről ellátható, a szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésétől függetlenül.”

„2. § (1) Az 1. § szerint út és közművesítéssel érintett ingatlan tulajdonosa útépitési- és közművesítési hozzájárulást (továbbiakban: hozzájárulást) köteles fizetni.

(2) A hozzájárulás fizetésének kötelezettsége az útépitéssel, illetve közművesítéssel érintett valamennyi ingatlan tulajdonosát terheli. Közös tulajdonú ingatlan esetén a tulajdonostársak által fizetendő hozzájárulás tulajdoni arányuk szerint kerül megállapításra. A hozzájárulás fizetési kötelezettség a tulajdonostársakat egyetemlegesen terheli.

(...)

(5) A hozzájárulást akkor is meg kell fizetni, ha az ingatlan közhálózatra való rákötése nem történik meg.”

„5. § (12) A létesülő víz-, szennyvízcsatorna-hálózatra a közművesítéssel érintett már beépített ingatlant akkor is rá kell csatlakoztatni, ha a vízszolgáltatás, illetőleg a szennyvízelvezetés egyébként műszakilag másként, a korábbi szabályok szerint már megoldott, kivéve, ha a bekötés, illetőleg elvezetés – szolgálommal – közterületen megvalósított, más közhálózati vezetékkel biztosított.

A már beépített ingatlan tulajdonosa a rácsatlakozást a közüzemi hálózat üzembe helyezését követő egy éven belül köteles elvégezni a (14) bekezdésben foglaltak figyelembevételével. A rácsatlakozás határideje indokolt esetben meghosszabbítható. A határidő meghosszabbításáról a Szociális és Lakásgazdálkodási Bizottság dönt.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először a közművesítési hozzájárulási díjfizetési kötelezettségének, az Ör. 1. § (2) bekezdése, 2. § (2) bekezdése és (5) bekezdése – egymással összefüggő – rendelkezéseinek az alkotmányosságát vizsgálta.

Az indítványozó a támadott rendelkezések alkotmányellenességét arra hivatkozással állítja, hogy véleménye szerint a Képviselő-testület túllépte jogalkotási hatáskörét, felhatalmazásának kereteit, a támadott rendelkezések magasabb szintű jogszabályokkal ellentétesek, sértik a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 1. § (2) bekezdését, továbbá az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütköznek. Értelmezése szerint ugyanis az Ét. 28. §-a alapján a közművesítés költségeit „kizárólag abban az esetben lehet az érintett ingatlanok tulajdonosaira hárítani, ha újonnan beépítésre szánt területen fekvő ingatlanokról van szó, és legkésőbb a közművezeték által kiszolgált kívánt építmények használatba vételéig megvalósult a közművesítés.”

Az Ör. 1. § (1) bekezdése alapján a rendelet hatálya az önkormányzat illetékességi területén – az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok kivételével – a részben vagy egészben önkormányzati beruházásban megvalósuló útépités és közművesítéssel érintett ingatlanokra, illetőleg azok tulajdonosaira terjed ki. A (2) bekezdés meghatározza az útépitéssel vagy közművesítéssel érintett ingatlanokat. Az Ör. 2. § (1) bekezdése alapján az út és közművesítéssel érintett ingatlan tulajdonosa köteles fizetni az útépitési és közművesítési hozzájárulást. Az (5) bekezdés szerint a hozzájárulást akkor is meg kell fizetni, ha az ingatlan közhálózatra való bekötése nem történik meg.

Az Alkotmánybíróság más önkormányzat rendeletének alkotmányossági vizsgálata során már állást foglalt az Ét. 28. § (2) bekezdése alapján a települési önkormányzat rendeletalkotási jogkörének terjedelméről és a 914/B/2000. AB határozatában a következőre mutatott rá:

„Az utak és a közművek kiépítése az érintett ingatlanok tulajdonosainak alapvető érdeke, ugyanakkor a települési önkormányzatok feladata is. Az Ötv. 8. § (1) bekezdése a települési önkormányzatok általános feladatai között külön kiemeli a településfejlesztést, a helyi közutak és közterületek fenntartását, a vízrendezést és a csapadékvíz elvezetését, a csatornázást. Az Ötv. 8. § (2) bekezdése hangsúlyozza, hogy az (1) bekezdésben foglalt feladatokban a települési önkormányzat maga határozza meg – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően –, mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el. Az Ötv. 1. § (5) bekezdése alapján törvény a helyi önkormányzatnak kötelező feladat- és hatáskört is megállapíthat. Az Ötv. 8. § (3) bekezdése szerint törvény a települési önkormányzatokat kötelezheti arra, hogy egyes közszolgáltatásokról és közhatalmi helyi feladatok ellátásáról gondoskodjanak.

Az Ét. 28. § (1) bekezdése arra kötelezi a települési önkormányzatokat, hogy a helyi építési szabályzatban, illetőleg a szabályozási tervben a területre előírt kiszolgáló utakat és közműveket az újonnan beépítésre szánt, illetve a rehabilitációra kijelölt területeken legkésőbb az általuk kiszolgált építmények használatba vételéig meg kell valósítaniuk. Az Ét. 28. § (2) bekezdése azonban önmagában is megáll, általános rendelkezést tartalmaz mindazon esetekre, amikor az önkormányzat létesíti a helyi közutat, illetőleg közművet. A (2) bekezdésben nincs olyan visszautalás, hogy a költségek részben vagy egészben történő áthárítására csak az (1) bekezdésben meghatározott (helyi építési szabályzatban, illetőleg a szabályozási tervben előírt, továbbá a rehabilitációra kijelölt) területen megvalósuló út- és közműépítés esetén van lehetőség. Az (1) bekezdés lényege, hogy az ott megjelölt területen, az építési szabályzatban, illetőleg a szabályozási tervben a területre előírt kiszolgáló utakat és közműveket az általuk kiszolgált építmények használatba vételéig meg kell valósítani. Ez a kötelezettség a települési (a fővárosban a feladatkörük sze-

rint a fővárosi, illetve a fővárosi kerületi) önkormányzatot terheli.” (ABH 2001, 1438, 1442.)

Az Ét. 28. § (2) bekezdése tehát általános felhatalmazást ad arra, ha a helyi közutat, illetőleg közművet a települési önkormányzat létesíti, annak költségét részben vagy egészben az érintett ingatlanok tulajdonosaira háríthatja. Az Ét. 28. § (2) bekezdése a költségek áthárítását nem köti feltételekhez, törvényi felhatalmazás alapján a költségek áthárítása történik a közművesítési hozzájárulás fizetési kötelezettségének a megállapításával. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 1. § (2) bekezdését, 2. § (2) és (5) bekezdését a képviselő-testület az Ét. 28. § (2) bekezdésének felhatalmazása alapján alkotta meg, nem lépte túl a felhatalmazás kereteit, amikor az érintett ingatlanok tulajdonosait közművesítési hozzájárulás fizetésére kötelezte. Következésképpen az Ör. támadott rendelkezései – az indítvánnyal ellentétben – nem ellentétesek magasabb szintű jogszabállyal, nem ütköznek az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, 44/A. § (2) bekezdésébe, a Jat. 1. § (2) bekezdésébe. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

2. Az indítványozó az Ör. 5. § (12) bekezdése alkotmányellenességének a megállapítását és megsemmisítését is kérte, mert az „a már beépített ingatlanok tulajdonosait is a közművekre való rácsatlakozásra kötelezi függetlenül attól, hogy azok szennyvízelvezetése korábbi jogszabály alapján már jogszerűen megoldott, s ezzel az ilyen tulajdonosra szerződésalkötési kötelezettséget ró jogszabályi felhatalmazás nélkül.” Utal arra, hogy ilyen kötelezésre csak kivételesen, jogszabálysértés esetén hatósági jogkörben kerülhet sor. Az indítványozó a támadott rendelkezés alkotmányellenességét a jogbiztonság sérelmén túl, abban látja, hogy az Ör. 5. § (12) bekezdése sérti a tulajdonhoz való jogot, az Alkotmány 13. § (1) bekezdését, a szerződésalkötés szabadságát, a Ptk. 387. §-át.

Az indítvány ebben a részében megalapozott. A települési önkormányzatnak az Ét. 28. § (2) bekezdése alapján arra van felhatalmazása, ha a helyi közutat, illetőleg közművet a települési önkormányzat létesíti, annak költségeit részben vagy egészben az érintett ingatlanok tulajdonosaira hárítsa. A közművesítési hozzájárulás fizetésének kötelezettsége független attól, hogy a beépített ingatlanon a vízszolgáltatás, illetőleg a szennyvízelvezetés egyébként műszakilag másként, a korábbi szabályok szerint már megoldott.

A közművesítési hozzájárulás fizetésére való kötelezésen túl azonban a települési önkormányzatnak nincs törvényi felhatalmazása arra, hogy a megépített közműre való rácsatlakozást kötelezővé tegye az érintett ingatlanok tekintetében.

A Vt. 13. § (1) bekezdése alapján a víziközművek működtetése során végzett vízellátás, szennyvízelvezetés, -elhelyezés és -tisztítás, valamint egyesített rendszer esetén a csapadékvíz-elvezetés közüzemi tevékenységnek

minősül. A víziközművek működtetőit a közüzemi tevékenység keretében az ivóvízellátás és a szennyvízelvezetés szolgáltatására szerződéskötési kötelezettség terheli, amelyre a Ptk. 387–388. §-ait kell alkalmazni. A Ptk. ezen rendelkezései ugyancsak a szolgáltató kötelezettségeit határozzák. Kivételes esetben a települési önkormányzat jegyzője közegészségügyi és a környezetvédelmi és a vízgazdálkodási jogszabályok megsértése esetén az ingatlanok bekötését a tulajdonos költségére elrendeli [Vt. 4. § (3) bekezdés].

A Vt. 4. § (1) bekezdése alapján a víziközmű törzshálózat mentén fekvő ingatlanoknak a víziközmű hálózatba történő bekötését az ingatlantulajdonos vagy egyéb jogcímen használója a szolgáltatónál kezdeményezheti. Az ingatlan tulajdonosa (egyéb jogcímen használója) maga döntheti el, hogy kezdeményezi-e az ingatlan bekötését a közműhálózatba. A szolgáltató a kezdeményezés teljesítését, a szerződés megkötését csak jogszabályban meghatározott esetekben tagadhatja meg [Ptk. 388. § (3) bekezdés]. Amennyiben a tulajdonos (használó) az ingatlanok a közműre való bekötését kezdeményezi, akkor viszont a R. 3. § (1) bekezdése alapján a szolgáltatásra a fogyasztónak a szolgáltatóval már szerződést kell kötnie. A Ptk. 198. § (2) bekezdése szerint szerződéskötési kötelezettséget jogszabály megállapíthat. A Ptk. 685. § a) pontja alapján a Ptk. alkalmazásában önkormányzati rendelet csak külön törvényi felhatalmazás alapján minősül jogszabálynak. Ilyen törvényi felhatalmazása az önkormányzatnak ebben az ügyben nincs. A felhatalmazás hiánya miatt az Alkotmánybíróság megállapította az Ör. 5. § (12) bekezdésének alkotmányellenességét, ezért azt megsemmisítette.

Tekintettel arra, hogy az Ör. 5. § (12) bekezdésének alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság megállapította – állandó gyakorlatának megfelelően – nem vizsgálta azt, hogy fennáll-e az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, 13. § (1) bekezdésével, a Ptk. 387. §-ával való ellentét is. [61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.; 29/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 193, 200.; 56/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 478, 482.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 213.; 4/2001. (II. 20.) AB határozat ABK 2004, 880, 883–884.]

A határozatnak a Magyar Közlönyben való közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 489/B/2004.

Az Alkotmánybíróság 10/2005. (III. 31.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság helyi önkormányzati rendelet alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének a tulajdonában álló lakások bérletéről és bérbeadásának feltételeiről szóló 29/2000. (XII. 23.) számú önkormányzati rendelete 9. § (3) bekezdésének d) pontja alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az indítványozó Budapest Főváros VII. kerület Önkormányzata Képviselő-testületének tulajdonában álló lakások bérletéről és bérbeadásának feltételeiről szóló 29/2000. (XII. 23.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) 9. § (3) bekezdés d) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

Az Ör. 9. § (1) és (2) bekezdése meghatározza a szociális bérlet létesítésének feltételeit. A kifogásolt 9. § (3) bekezdés d) pontja szerint az (1) és (2) bekezdésben foglalt feltételek fennállása esetén sem adható bérbe pályázat útján lakás annak, aki a pályázat benyújtására megállapított határidőt megelőző 5 éven belül önkényes lakásfoglalóként került a VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata tulajdonában lévő lakásba.

Az indítványozó szerint ez a rendelkezés a szociális bérlet elosztási rendszerből kizárja az önkényes lakásfoglalóként nyilvántartott személyeket. Az indítványozó álláspontja szerint az önkormányzat túllépte rendeletalkotási hatáskörét, amikor a szociális, jövedelmi, vagyoni körülmények körébe nem tartozó feltételt írt elő a bérbeadás feltételeként, illetőleg ennek kizáró okaként. Véleménye szerint a szociális alapú bérbeadás a rászorultság indokoltságától függ, nem releváns az önkényes lakásfoglalás vizsgálata, amely egyébként szabálysértési tényállást valósít meg.

Az indítványozó hivatkozik a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes

szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ltv.) 86. § (1) bekezdés *a*) pontjára, amely szerint a fővárosi közgyűlés rendeletben határozza meg a kerületi önkormányzatok tulajdonában álló lakások bérbeadása során érvényesítendő szociális, jövedelmi, vagyoni feltételeket. Budapest Főváros Közgyűlésének a fővárosi kerületi önkormányzatok tulajdonában lévő lakások bérbeadása során érvényesítendő szociális, jövedelmi, vagyoni feltételekről szóló 35/1993. (XI. 15.) Főv. Kgy. rendelete (a továbbiakban: Kgy.r.) az Ör.-ben kifogásolt kizáró feltételeket nem tartalmazza. Mivel az Ltv. 86. § (2) bekezdése alapján a kerületi önkormányzat az Ltv. és a fővárosi közgyűlés rendeletének keretei között alkothat rendeletet, az Ör. kifogásolt rendelkezései az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sértik. Az indítványozó utal az Alkotmánybíróság 20/2000. (VI. 16.) AB határozatára, valamint a 23/2002. (VI. 21.) AB határozatára is.

II.

Az indítványban megjelölt jogszabályi rendelkezések:

1. Az Alkotmánynak az indítványban hivatkozott rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ltv. rendelkezései:

„86. § (1) A fővárosi közgyűlés – a fővárosi és a fővárosi kerületi önkormányzatokról szóló 1991. évi XXIV. törvény 10. § (3) bekezdés *p*) pontja alapján – rendeletben határozza meg a kerületi önkormányzatok tulajdonában lévő lakások

a) bérbeadása során érvényesítendő szociális, jövedelmi, vagyoni feltételeket;

b) cseréje esetén a hozzájárulás, illetőleg a megtagadás feltételeit.

(2) A kerületi önkormányzat e törvény és a fővárosi közgyűlés (1) bekezdésén alapuló rendeletének keretei között alkot önkormányzati rendeletet.”

3. A Kgy.r. érintett rendelkezései:

„2. § Önkormányzati lakások bérbeadása során érvényesítendő szociális, jövedelmi, vagyoni feltételek a következők:

a) a bérlő vagy házastársa (élettársa), illetve a vele együttlakó vagy együttköltöző közeli hozzátartozója tulajdonában, hasznélvezetében, bérletében nincs másik beköltözhető lakása, és

b) mind a bérlő családja, mind az együttköltöző közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a két és félszeresét, és

c) a bérlő családja nem rendelkezik olyan vagyonnal, amelynek együttes forgalmi értéke a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegének 250-szeresét meghaladja, és

d) a bérlő a bérbeadást megelőző 5 éven belül:

– nem mondott le önkormányzati lakása bérleti jogáról pénzbeli térítés ellenében, vagy

– a lakását a magánforgalomban nem cserélte el kisebb szobaszámú vagy alacsonyabb komfortfokozatú lakásra, vagy

– beköltözhető ingatlanát nem idegenítette el.

3. § Önkormányzati lakás annak a személynek is bérbe adható, aki nem felel meg a 2. § *a*) pontjában foglalt feltételeknek, ha

a)

b)

c) az építésügyi, illetve egészségügyi hatóság szerint romos, műszakilag elavult, vagy egészségügyi szempontból nem megfelelő lakásban él, vagy

d) – a családban tartósan beteg személynek nem biztosított a külön szoba, vagy

– a lakásban együttlakó önálló család részére nem biztosított a külön szoba, vagy

– a családban az egy főre jutó lakóterület nem haladja meg a hat négyzetmétert.

4. § (1) A 2. és 3. §-ban foglalt feltételeknek megfelelő személyek körén belül figyelembe kell venni, ha a családban egy eltartóra több eltartott jut.

(2) Az önkormányzat tulajdonában lévő megüresedő szükség lakás hajléktalan személynek adható bérbe.

5. § (1) Az önkormányzati lakás a 2–3. §-ban rögzített feltételekkel nem rendelkező személynek is bérbe adható:

a) ha az önkormányzati lakás havi lakbére az e rendelet hatálybalépése kori lakbérét 100%-kal vagy annál nagyobb mértékben meghaladja, illetve az e rendelet hatálybalépése után az önkormányzat tulajdonába kerülő lakásoknál a lakbér a hasonló, azonos szobaszámú és komfortfokozatú önkormányzati lakások lakbérét ilyen mértékben meghaladja.

b) ha a lakás bérbeadása a Lakástörvény szerint:

– a bérlő kijelölésére, illetve a bérlő kiválasztására jogosult döntése alapján, vagy

– átmenetileg kiköltöztetett bérlő részére, vagy

– cserelakás biztosításaként, vagy

– megüresedett társbérleti lakrészben maradó társbérlő részére, vagy

– bérleti jogviszony folytatásának elismerése alapján, vagy

– szociális intézményből, illetve nyugdíjasházból kiköltöző személy részére, vagy

– a lakást létesítő személy részére

történik,

c) ha a Lakástörvény 29. §-a vagy a Fővárosi Közgyűlés 36/1993. (XI. 15.) Főv. Kgy. rendelete szerint történik a bérbeadás.

(2) A Lakástörvény 23. § (3)–(4) bekezdése, 26. § (6) bekezdése, 74. § (2) bekezdése, 75. § (2) bekezdés

b) pontja, 85. § (1) bekezdése és 95. § (9) bekezdésében szabályozott esetekben, ha a bérbe adandó lakás:

a) a bérelt (használt) lakásnál nagyobb szobaszámú, vagy

b) annál 12 m²-rel nagyobb alapterületű,

akkor az önkormányzati bérlakás az e rendelet szerinti szociális, jövedelmi, vagyoni feltételekkel rendelkezőknek adható bérbe.”

4. Az Ör. rendelkezése:

„9. § (1) Szociális, jövedelmi és vagyoni helyzet alapján, pályázat útján lehet a lakást bérbe adni annak a pályázónak, aki megfelel a Budapest Főváros Közgyűlésének 35/1993. (XI. 15.) sz. rendeletében foglalt szociális, jövedelmi és vagyoni feltételeknek (lásd 1. sz. függelék).

(2) Az (1) bekezdés alapján azzal létesíthető szociális bérlet, aki

a) a pályázat benyújtására megállapított határnapiig a 18. életévét betöltötte, és igazolja, hogy Erzsébetvárosban bejelentett lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkezik;

b) jelenleg használt lakásának (lakrészének) nagysága – családját (együttlakó, illetve együttköltöző hozzátartozóit) is figyelembe véve – nem éri el a méltányolható lakásigényének felső határát (lásd 2. sz. függelék);

c) a pályázó vagy házastársa (élettársa), illetve vele együttköltöző hozzátartozója tulajdonában, haszonélvezetében, használatában vagy bérletében nincs másik beköltözhető lakás;

d) legfeljebb egy éves időtartamú bérleti szerződésben vállalja a meghirdetett lakás rendeltetésszerű használatra való alkalmassá tételét a pályázati kiírás szerint.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglalt feltételek fennállása esetén sem adható bérbe pályázat útján lakás annak, aki a pályázat benyújtására megállapított határidőt megelőző 5 éven belül:

a) önkormányzati lakása bérleti jogviszonyát térítés ellenében megszüntette, vagy

b) magánforgalomban elcserélte kisebb szobaszámú, vagy alacsonyabb komfortfokozatú lakásra, vagy

c) beköltözhető ingatlanát elidegenítette, vagy a beköltözhetőség az ő érdekkörében felmerült okból szűnt meg,

d) olyan személynek, aki a pályázat benyújtását megelőző öt évben önkényes lakásfoglalóként került a VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata tulajdonában lévő lakásba.”

III.

Az indítvány megalapozott.

A helyi önkormányzat képviselő-testületének rendeletalkotási hatáskörét az Alkotmány és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) szabályozza. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű

jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése pedig arról rendelkezik, hogy a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.

A lakásbérleti jogviszony törvény által szabályozott társadalmi viszony, ezért a helyi önkormányzat képviselő-testülete csak a törvény felhatalmazása alapján rendelkezik a lakásbérletre vonatkozó szabályozási jogkörrel.

A lakásbérleti jogviszonyról a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezik. A Ptk. 434. § (2) bekezdése szerint a lakásbérleti jogviszony létrejöttére, a felek jogaira és kötelezettségeire, továbbá a lakásbérlet megszűnésére vonatkozó szabályokat külön törvény tartalmazza. A Ptk. 434. § (4) bekezdése kimondja, hogy jogszabály – a (2) bekezdésben említett törvény keretei között – a lakásbérlet létrejöttének, megszűnésének, a lakásbérlet folytatásának, a lakások elidegenítésének további feltételeit is megállapíthatja.

A Ptk.-ban jelzett külön törvény az Ltv., amely több tárgykörben is felhatalmazta az önkormányzatokat rendeletalkotásra. Ilyen felhatalmazást tartalmaz az Ltv. 3. § (1) bekezdése, amely szerint a helyi önkormányzat tulajdonában álló lakásra a tulajdonos önkormányzat – e törvény keretei között alkotott – rendeletében meghatározott feltételekkel lehet szerződést kötni és az önkormányzati rendeletben meg kell határozni az önkormányzati lakás szociális helyzet alapján történő bérbeadásának feltételeit.

A főváros sajátos helyzetére tekintettel – az Ötv. 65/A. § (1) bekezdése alapján – törvény határozza meg, hogy rendelkezései végrehajtására a fővárosi közgyűlés vagy a kerületi képviselő-testület alkothat rendeletet. A fővárosi közgyűlés feladatkörében alkotott rendelete végrehajtása érdekében felhatalmazást adhat a kerületi képviselő-testületnek rendeletalkotásra. Az e tárgykörben alkotott kerületi önkormányzati rendelet azonban nem terjeszkedhet túl a fővárosi közgyűlés rendeletében foglalt felhatalmazáson. A kerületi képviselő-testület rendelete nem lehet ellentétes a fővárosi közgyűlés rendeletével.

Az önkormányzati lakáshoz jutás és az önkormányzati tulajdonú lakások cseréje feltételeinek a meghatározása a fővárosban az Ötv. 63/A. § b) pontja alapján a fővárosi önkormányzat hatáskörébe tartozik. Ennek megfelelően a fővárosi és a fővárosi kerületi önkormányzatokra vonatkozóan az Ltv. is sajátos rendelkezést tartalmaz. A fővárosban a fővárosi közgyűlés határozza meg rendeletében az Ltv. 86. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a kerületi önkormányzatok tulajdonában lévő lakások bérbeadása során érvényesítendő szociális, jövedelmi és vagyoni feltételeket. Az Ltv. 86. § (2) bekezdése külön is kimondja, hogy a kerületi önkormányzat az Ltv. és a fővárosi közgyűlés (1) bekezdésen alapuló rendeletének keretei között alkot önkormányzati rendeletet.

A törvényi felhatalmazásnak megfelelően a kerületi önkormányzatok tulajdonában álló lakások bérbeadásának szociális, jövedelmi és vagyoni feltételeit a Kgy.r. határozza

za meg. A kerületi képviselő-testület a tulajdonában álló lakások szociális, jövedelmi, vagyoni helyzet alapján történő bérbeadásának szabályozása során kötve van a Kgy.r. előírásaihoz.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kgy.r.-nek a kerületi önkormányzatok tulajdonában lévő lakások bérbeadása során érvényesítendő szociális jövedelmi és vagyoni feltételeket meghatározó rendelkezései között nem szerepel kizáró okként az önkényes lakásfoglalás. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy a Kgy.r. nem ad felhatalmazást a kerületi önkormányzatoknak a bérbeadással kapcsolatos további feltételek meghatározására. Mindezek következtében – mint ahogy az Alkotmánybíróság más kerületi önkormányzat képviselő-testülete lakásrendeletének további bérbeadási feltételeket előíró rendelkezésének alkotmányossági vizsgálata során már megállapította –, „a kerületi képviselő-testület nem jogosult arra, hogy rendeletében az önkormányzati lakások szociális, jövedelmi és vagyoni helyzet alapján történő bérbeadását – a szociális, jövedelmi, vagyoni feltételeken túl – további, a szociális helyzettel összefüggésben nem álló előírásokhoz kösse”. [20/2000. (VI. 16.) AB határozat, ABH 2000, 434, 437.]

Az Ör. 9. § (3) bekezdése *d)* pontjában olyan rendelkezést határozott meg a képviselő-testület az önkényes lakásfoglalók kizárásával, amellyel bővítette a szociális, jövedelmi és vagyoni helyzet alapján történő lakás bérbeadási feltételeit. A kerületi önkormányzat képviselő-testülete ezzel a rendelkezéssel túllépte rendeletalkotási hatáskörét, mert felhatalmazás nélkül a lakások szociális, jövedelmi és vagyoni helyzet alapján történő bérbeadásánál olyan további feltételt határozott meg, amely a szociális, jövedelmi és vagyoni helyzettel összefüggésben nem áll, azzal összefüggésbe nem hozható. Az Ör. 9. § (3) bekezdés *d)* pontja az Ltv. 86. § (2) bekezdésével ellentétes, így sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését. Ezért az Alkotmánybíróság az Ör. 9. § (3) bekezdése *d)* pontját megsemmisítette.

A határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-a előírásán alapul.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1082/B/2004.

VI. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMEÉNYEK

Az Országos Választási Bizottság 14/2005. (III. 24.) OVB határozata

Az Országos Választási Bizottság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 117. §-ának (1) bekezdésében foglalt hatáskörében eljárva a Tolna Megyei Állat- és Természetvédő Alapítvány képviselőtestületében eljáró Fiáth Szilvia által benyújtott országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő íve hitelesítésének tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Országos Választási Bizottság az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesíti. A határozat ellen az annak közzétételét követő 15 napon belül az Alkotmánybírósághoz címelve az Országos Választási Bizottsághoz lehet kifogást benyújtani.

Indokolás

A Tolna Megyei Állat- és Természetvédő Alapítvány elnöke, Fiáth Szilvia, 2005. február 28-án országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz. Az aláírásgyűjtő íven a következő szerepel:

„Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés napirendjére tűzze egy átfogó „petárdastop” bevezetését, így a „játékos pirotechnikai”, és a „kis tűzijáték” termékek embert és állatot veszélyeztető használatának megakadályozását?”

Az Országos Választási Bizottság megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a feltett kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért hitelesítésének akadálya nincs.

A határozat az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 2. §-án, a Ve. 117. §-ának (1) bekezdésén, valamint 118. §-ának (3)–(5) bekezdésén, 131. §-án, a jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Ve. 130. §-ának (1) bekezdésén alapul.

Dr. Ficzer Lajos s. k.,
az Országos Választási Bizottság
elnöke

**Az Országos Választási Bizottság
15/2005. (III. 24.) OVB
h a t á r o z a t a**

Az Országos Választási Bizottság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 117. §-ának (1) bekezdésében foglalt hatáskörében eljárva a Czeroczkai Zoltán által benyújtott országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő íve hitelesítésének tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Országos Választási Bizottság az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadja. A határozat ellen az annak közzétételét követő 15 napon belül az Alkotmánybírósághoz címezve az Országos Választási Bizottsághoz lehet kifogást benyújtani.

Indokolás

Czeroczkai Zoltán 2005. március 8-án országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz. Az aláírásgyűjtő íven a következő szerepel:

„Egyetértünk a hódmezővásárhelyi Dobó Ferenc horgászegyesület közgyűlési határozatával melyben kéri, hogy a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény végrehajtásának egyes szabályairól szóló 78/1997. (XI. 4.) FM rendelet 26. § (2) bekezdését úgy módosítsák, hogy a horgászatra jogosító területi engedéllyel rendelkező személy kettő helyett, három horgáskésztséget használhasson.”

Az Országos Választási Bizottság az aláírásgyűjtő ív mintapéldányával kapcsolatban megállapította, hogy annak adattartalma nem felel meg a 34/2002. (XII. 23.) BM rendelet 6. számú mellékletében meghatározott aláírásgyűjtő ív mintájának, mert nem tartalmazza azt a figyelemztetést, mely szerint egy választópolgár a kezdeményezést csak egy aláírással támogathatja.

A megtárgyalásra javasolt kérdéssel kapcsolatban az Országos Választási Bizottság megállapította, hogy az nem felel meg a Magyar Köztársaság alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 28/B. § (1) bekezdésébe foglaltaknak, mely szerint országos népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet. A népi kezdeményezéssel érintett kérdés rendezésére az Országgyűlés a halászatról és horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény 56. §-a (1) bekezdésének a) pontjával a földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztert hatalmazta fel. E felhatalmazás pedig az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés szabályozását illetően már nem az Országgyűlés, hanem a miniszter hatáskörét alapozza meg.

A határozat az Alkotmány 28/B. §-ának (1) bekezdésén az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 2. §-án, a Ve. 117. §-ának

(1) bekezdésén, 118. §-ának (3)–(5) bekezdésein, a Ve. 131. §-án, a jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Ve. 130. §-ának (1) bekezdésén alapul.

Dr. Ficzer Lajos s. k.,
az Országos Választási Bizottság
elnöke

**Az Országos Választási Bizottság
16/2005. (III. 24.) OVB
h a t á r o z a t a**

Az Országos Választási Bizottság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 117. §-ának (1) bekezdésében foglalt hatáskörében eljárva a Goldner Ibolya által az Értelmi sérültek és Családjaik Jogvédő Egyesülete képviseletében benyújtott országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő íve hitelesítésének tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Országos Választási Bizottság az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesíti. A határozat ellen az annak közzétételét követő 15 napon belül az Alkotmánybírósághoz címezve az Országos Választási Bizottsághoz lehet kifogást benyújtani.

Indokolás

Goldner Ibolya 2005. március 22-én országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepel:

„Kívánja-e Ön, hogy az Országgyűlés tűzze napirendre az ápolásidíj kérdését, és a megalkotandó új törvényben a súlyos fogyatékos és állandó felügyeletre szoruló személyekre tekintettel az ápolási-gondozási tevékenységet ellátó hozzátartozó által végzett napi 24 órás gondozást, felügyeletet teljes értékű munkavégzésként ismerje el, és ennek megfelelően az ápolásidíj összege ne lehessen kevesebb a mindenkori legacsonyabb munkabér összegénél?”

Az Országos Választási Bizottság egyhangúlag megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a feltett kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért hitelesítésének akadálya nincs.

A határozat az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 2. §-án, a Ve. 117. §-ának (1) bekezdésén, valamint 118. §-ának (3)–(5) bekezdésein, 131. §-án, a jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Ve. 130. §-ának (1) bekezdésén alapul.

Dr. Ficzer Lajos s. k.,
az Országos Választási Bizottság
elnöke

**A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó
és Választási Hivatal közleménye**

A BM Központi Hivatal a 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 73. § (1) bekezdése alapján – az eddig közzétetteken kívül – az alábbi elveszett, megsemmisült gépjármű törzskönyvek sorszámaát teszi közzé:

210811E	299435A	240052A	541755C	845668E
399302C	233657C	328092D	460550C	905465C
677524B	452690C	832862B	218502D	856658C
610001D	367015E	867329A	348743A	885322D
481651A	843731D	883905C	597393B	347569E
072565B	041146B	423264B	411727D	001024B
535182C	041217B	872701D	475396C	848108E
161177C	470694C	759506C	088893E	978540D
533622B	217996D	661424A	430860B	272479E
168335A	273663C	683354C	660929B	189227C
421986A	261934D	331090E	589361E	706456C
993558A	223869D	736722A	024536B	172281E
918773D	696933A	975985E	448071B	289060A
670039A	620855A	159108C	067830A	853565C
610921A	095708B	374203E	454195C	655780B
563765A	174983E	182995E	359054B	688957A
246675C	552684C	430573C	761275D	944842E
485735B	420604E	321668C	902362B	217061D
165000C	071475A	478286D	952046B	697223C
823386B	489947B	740994C	204277A	406353D
250464B	206061E	548476C	846115A	793833A
159931B	253704D	483716B	109734D	069433D
914562D	729662D	881904E	330331C	208308C
327218B	370396C	561183A	778261C	195823C
225764A	325689A	901397B	751721A	711680A
403273B	230048C	044608F	178371C	202914D
156993C	169039A	046511E	004508D	527238C
986405A	081798E	561052C	639642B	882102A
360403E	118838D	715970C	228001B	746569B
592718A	474629E	923034B	112105B	110569A
098520B	327989D	897915D	086634E	413919D
976367C	136738B	067814A	904746B	189681F
766423B	784387A	314333A	629087B	876083C
651452B	234860A	308536D	075102B	737553B

Közeledési Nyilvántartó Osztály

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.

A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Pulay Gyula. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.
Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.
Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönnyboltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2005. évi éves előfizetési díj: 89 148 Ft. Egy példány ára: 184 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána +8 oldalanként +161 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

05.0774 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.

